

LUNDS
UNIVERSITET

KOMMUNALA FÖRDELAR GENOM PROAKTIVT HÅLLBARHETSARBETE

**En fallstudie av Eskilstuna kommuns
arbete med miljö och hållbar utveckling**

Iris Björkman
Kandidatuppsats SGEL36

VT 2014
Handledare: Lovisa Solbär
Institutionen för kulturgeografi
och ekonomisk geografi
Lunds universitet

Sammanfattning

Denna uppsats behandlar hur ett ambitiöst och kontinuerligt arbete med hållbar utveckling bidrar positivt till kommuners kontinuerliga utveckling. Den största delen av det kommunala arbetet med hållbar utveckling är idag inte lagstadgat utan frivilligt, vilket gör att hållbarhetsarbetets omfattning skiljer sig åt mellan kommuner. Då dagens samhällsstruktur och våra levnadsvanor samt olika miljöproblem ömsesidigt påverkar varandra och även får ekonomiska konsekvenser är det av stor vikt att arbeta lokalt med hållbar utveckling.

Även invånare och andra aktörer är en viktig del i hållbarhetsarbetet. Detta då invånarna måste ha förståelse för och acceptera det arbete som kommunerna bedriver. Invånarna behöver även bidra i arbetet med hållbar utveckling för att en sådan utveckling ska vara möjlig att uppnå. Att en kommun arbetar omfattande och framstående inom hållbar utveckling bidrar till att invånare och andra aktörer får en positiv bild av kommunen. På så vis får kommunen en image eller profil av att vara framstående inom hållbar utveckling vilket är viktigt för att kommunen ska synas och kunna attrahera exempelvis nya invånare eller företag. Kommuner får även andra fördelar av att arbeta med hållbar utveckling som olika typer av besparingar, effektivare resursanvändning samt mer självklara fördelar som bra miljö och folkhälsa.

Studiens syfte är att undersöka vilka fördelar kommuner får genom att vara proaktiva och driva ett omfattande hållbarhetsarbete samt om kommunikation, delaktighet och samverkan är viktiga delar i detta. I studiens frågeställningar undersöks även vilka fördelar kommuner får av att ha en profil som framkantskommun inom hållbar utveckling. Uppsatsens metod består av en fallstudie av Eskilstuna kommun då de redan bedriver ett omfattande och ambitiöst arbete med hållbar utveckling. Tre kommunala tjänstemän intervjuades i studien vars material även bestod av skriftliga källor.

De viktigaste slutsatserna är att det är viktigt att konkretisera begreppet ”hållbar utveckling”, att både politiker och tjänstemän är engagerade och drivna men även att hela kommunorganisationen är delaktig i arbetet. Inom information och kommunikation av hållbarhetsarbetet framgår värdet av att ha en mängd kommunikationskanaler. Att Eskilstuna kommun har kommunicerat sitt hållbarhetsarbete har lett till att invånarna är medvetna om att kommunen är framstående inom hållbar utveckling och att invånarna själva har blivit motiverade att delta i detta arbete. Slutligen konkluderas att både Eskilstuna kommun och företagen inom kommunen får konkurrensfördelar av att kommunen är framstående inom hållbar utveckling.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	4
1.1. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.2. AVGRÄNSNINGAR	5
1.3. DISPOSITION	6
2. CENTRALA BEGREPP OCH TEORETISKT RAMVERK.....	7
2.1. VARFÖR ARBETA MED HÅLLBAR UTVECKLING?.....	7
2.2. DEFINITION AV "HÅLLBAR UTVECKLING"	8
2.3. KOMMUNALT HÅLLBARHETSARBETE	9
2.4. KOMMUNIKATIV PLANERING.....	12
2.5. LOKAL IDENTITET OCH PLATSMARKNADSFÖRING	13
3. METOD.....	16
3.1. FALLSTUDIE	16
3.2. TEXTANALYS OCH SKRIFTLIGA KÄLLOR.....	16
3.3. INTERVJUER	17
3.4. MATERIAL OCH KÄLLKRITIK	18
4. ESKILSTUNA - DEN STOLTA FRISTADEN	19
5. ESKILSTUNA KOMMUNS HÅLLBARHETSARBETE	21
5.1. "HÅLLBAR UTVECKLING" I VISION OCH MÅL	21
5.2. LOKALT HÅLLBARHETSARBETE.....	21
5.3. KOMMUNIKATION, DELAKTIGHET OCH SAMVERKAN	27
5.4. ESKILSTUNA KOMMUNS IMAGE OCH MILJÖPROFIL	30
5.5. ANDRA FÖRDELAR AV HÅLLBARHETSARBETET.....	31
6. ANALYS AV ESKILSTUNAS HÅLLBARHETSARBETE	33
6.1. FRAMGÅNGSFAKTORER OCH KOMMUNENS ARBETE	33
6.2. VÄRDET AV KOMMUNIKATION	35
6.3. DEN MILJÖSMARTA FRISTADEN	37
7. SLUTSATSER.....	39
REFERENSLISTA	42
BILAGOR	47

Bilder och figurer

Figur 4.1. Eskilstuna kommun och dess lokalisering i Sverige.

Figur 5.1. Eskilstuna kommuns strategiska politiska mål samt mål för den fysiska planeringen

Figur 5.2. Informationsskylt inom Spadenprojektet

1. Inledning

Hållbar utveckling har fått en större betydelse i vårt samhälle sedan 1960-talet då miljöproblem började uppmärksammas, bl.a. genom boken *Tyst vår* (Carson 1962) där effekten av bekämpningsmedel på fåglar och miljö beskrivs. Sedan dess har olika miljöproblem belysts och hållbarhetsfrågorna genomsyrar idag allt fler företag, organisationer och projekt. Kortfattat innebär hållbar utveckling en ekologisk, ekonomisk och socialt uthållig användning av jordens resurser. I västvärlden har framförallt den ekologiska dimensionen genom miljöproblem och ökad miljöhänsyn uppmärksammas.

Enligt 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (PBL) måste kommuner beskriva hur de avser att ta hänsyn till nationella och regionala mål, planer och program med relevans för hållbar utveckling i översiktsplanen. Utöver det är kommuner inte enligt PBL tvungna att arbeta med eller ta hänsyn till hållbar utveckling. Kommuner har dock vissa andra skyldigheter enligt svensk lag t.ex. att upprätta miljökonsekvensbeskrivningar för vissa planer och program. Då mycket av kommuners hållbarhetsarbete således är frivilligt finns det stora skillnader kring hur kommuner arbetar med dessa frågor. Kommunens ambitionsnivå tycks vara en avgörande faktor för hur de aktivt arbetar.

En viktig del i det kommunala hållbarhetsarbetet är att kommunicera arbetet till invånarna. Detta är viktigt dels ur demokratisk synvinkel genom att invånarna har möjlighet att vara delaktiga. Det är även viktigt för att kommunen ska få förståelse och acceptans för det arbete som genomförs samt för deras beslut. Att invånarna är delaktiga är också viktigt i arbetet med hållbar utveckling då invånarna behöver delta i detta arbete för att en sådan utveckling för kommunterritoriet ska kunna uppnås.

Att invånarna har en positiv bild av kommunen samt är medvetna om att kommunen är framstående inom ett område är viktigt för att skapa en sådan image av kommunen. Att skapa en tydlig image är idag viktigt för kommuner för att locka kunder, företag eller invånare (Boverket 2004:118). Ett ambitiöst hållbarhetsarbete skulle kunna vara ett sätt för kommuner att skapa en image som ”miljökommun” eller ”hållbar kommun”¹. Därigenom skulle kommunen kunna synas och få konkurrensfördelar vilket är fördelaktigt för att attrahera exempelvis nya invånare eller företag.

Det har genomförts forskning kring hur kommuner och regioner kan arbeta med hållbarhet och hur de arbetar med hållbar utveckling i olika typer av plandokument (se t.ex. Nutek 2006 och Hållbarhetsrådet 2006). Det finns även konkreta studier på vilka metoder som används och förslag på hållbarhetsindikatorer. Utöver det finns forskning kring hälso- och miljöeffekter samt ekonomiska konsekvenser av klimatförändringar, buller, luftföroreningar och minskad biologisk mångfald.

Det har även gjorts studier på vilka fördelar företag kan få av att arbeta med hållbar utveckling. Utifrån det lokala hållbarhetsarbete som bedrivs idag tycks många kommuner inte ha insett att arbetet med hållbar utveckling kan ge olika

---

¹ Det vill säga att ha ett tydligt uttalat och ambitiöst arbete med miljö och hållbar utveckling.

typer av fördelar samt bidra till kommunens kontinuerliga utveckling. Det tycks heller inte ha gjorts några studier med inriktning på vilka fördelar kommuner får genom att arbeta med hållbar utveckling. Att fler kommuner får upp ögonen för att de kan få fördelar av att jobba med hållbarhetsfrågor skulle kunna motivera dem till att göra ett mer omfattande arbete.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka vilka fördelar kommuner får genom att vara proaktiva och driva ett omfattande hållbarhetsarbete samt om kommunikation, delaktighet och samverkan är viktiga delar i detta. Att vara proaktiv avser i detta sammanhang att kommuner arbetar med dessa frågor inom olika områden samt driver ett ambitiöst och kontinuerligt arbete. Ett omfattande hållbarhetsarbete avser i jämförelse med det som krävs i 3 kap. 5 § PBL, d.v.s. att kommunen relaterar översiktsplanen till andra dokument, planer och program med relevans för hållbar utveckling. Delaktighet och kommunikation åsyftar framförallt kommuninvånarna men även företag eller organisationer. Studiens syfte kommer att operationaliseras genom följande frågeställningar:

- Vad uttrycker kommunen om deras arbete med hållbar utveckling och hur upplever kommunen och invånarna detta arbete?
- Hur kommuniceras hållbarhetsarbetet till kommunens invånare och vilka fördelar får kommunen av att kommunicera sitt arbete?
- Hur bidrar ett omfattande hållbarhetsarbete och kommunikation av detta till kommunens image? Vilka fördelar får kommunen av att vara en framkantskommun inom miljö och hållbar utveckling?

Detta studeras genom en fallstudie av Eskilstuna kommun, som bedriver ett ambitiöst arbete med dessa frågor, för att därigenom belysa vilka fördelar en kommun kan få ut av detta.

1.2. Avgränsningar

Studien behandlar enbart det arbete Eskilstuna kommun bedriver för dess kommunterritorium och inte det arbete de bedriver inom den egna verksamheten. Enbart ett fåtal av de kommunala dokumenten som berör hållbar utveckling kommer att studeras närmare. Andra dokument kommer att användas som referens. Eskilstuna kommun har valt att fokusera på de ekologiska och sociala hållbarhetsdimensionerna (Eskilstuna kommun 2002:8) varav även denna studie kommer fokusera på dessa två aspekter. Sammantaget innebär detta att studien kommer att förbise vissa aspekter av Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete. Arbetet inom den kommunala organisationen, andra dokument med relevans för hållbar utveckling och den ekonomiska hållbarhetsdimensionen påverkar också resultatet av Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete och hade kunnat öka förståelsen och bredda bilden.

I studien har enbart kommunala tjänstemän intervjuats. Varken politiker eller invånare har intervjuats och de åsikter som framkommer i empirin bygger således på tjänstemännens uppfattning och tidigare genomförda studier. Att intervjua politiker eller invånare hade ytterligare kunnat fördjupa förståelsen men ryms inte inom ramen för uppsatsen. Undersökningen omfattar dessutom bara aktuella planer och dokument och inte det hållbarhetsarbete som har

bedrivits tidigare. Att studera detta hade varit intressant för att se hur arbetet har växt fram och utvecklats. Detta hade ytterligare kunnat bredda förståelsen kring vilka faktorer som är viktigt för ett omfattande hållbarhetsarbete.

Det hade ur ett komparativt perspektiv varit intressant att studera flera kommuner för att mer generellt kunna uttala sig om vilka vinster eller fördelar kommuner kan få. Detta rymms dock inte inom ramen för denna kandidatuppsats. Det innebär att studiens resultat enbart påvisar vilka fördelar kommuner skulle kunna få genom att arbeta med hållbar utveckling.

1.3. Disposition

I kapitel 2 beskrivs varför det är viktigt att jobba med hållbar utveckling. Begreppet ”hållbar utveckling” definieras och viktiga aspekter av det och dess tillämpning beskrivs. Därefter behandlas verktyg för kommunalt hållbarhetsarbete samt dess förutsättningar och svårigheter. Sedan redogörs för den kommunikativa planeringsteorin samt teorier om lokal identitet och platsmarknadsföring. Studiens metod och dess implikationer för resultatet beskrivs i kapitel 3.

Därefter följer en kort introduktion av Eskilstuna kommun i kapitel 4 som övergår i empirin i kapitel 5. I ämnesbehandlingen presenteras vad Eskilstuna kommun uttrycker att de gör inom hållbar utveckling samt hur de och invånarna upplever detta arbete. Här beskrivs även hur kommunen kommunicerar sitt hållbarhetsarbete samt deras image som ”hållbar kommun” och vad de får för fördelar av att vara framstående inom hållbar utveckling. Slutligen presenteras uppsatsens slutsatser i kapitel 7 som även diskuterar och knyter tillbaka till frågeställningarna.

2. Centrala begrepp och teoretiskt ramverk

2.1. Varför arbeta med hållbar utveckling?

Dagens samhällen och våra levnadsvanor påverkar både miljön, hälsan och ekonomin på flera sätt. Exempelvis leder transporter till både buller, ökade partikelhalter, ozon och luftföroreningar. Enligt Boverket (2004:106) är buller ett av de miljöproblem som berör flest människor i Sverige med hälsoeffekter som stress, sömnstörningar, inlärningssvårigheter och högt blodtryck. Även luftföroreningar ger stora hälsoproblem som astma, partiklar och ozon. Detta kan enligt Boverket (2004:108) resultera i tidig död för tusentals svenskar varje år i hjärt- och kärlsjukdomar. Många av dessa miljöproblem leder till hälsoeffekter hos människor samt resulterar i stora ekonomiska kostnader för samhället. Genom att arbeta mot en hållbar utveckling kan skador och kostnader på miljö, hälsa och ekonomi undvikas eller reduceras.

2.1.1. Internationella och nationella utgångspunkter

Det finns flera olika handlingsprogram, dokument och mål som relaterar till hållbar utveckling. Ett av de första programmen är Brundtlandskommissionens rapport Vår gemensamma framtid som var en ögonöppnare för de globala miljöproblemen och hållbarhetsfrågorna. Ett annat exempel är Agenda 21 som är ett handlingsprogram med målet att utrota världens fattigdom och miljöproblemen. Programmet fokuserar på att samhället och dess utveckling ska möjliggöra en långsiktig hållbar utveckling (UNCED 1992). Genom Agenda 21 togs utmaningen att arbeta med hållbarhetsfrågor ner på lokal nivå då alla lokala myndigheter fick uppdraget att ta fram ett handlingsprogram i dialog med invånarna. Även Ålborgsåtagandena bidrog till att ta ner hållbar utveckling på lokal nivå och att effektivisera och konkretisera det kommunala arbetet på området (Gustafsson och Hjelm 2011).

Det finns även olika typer av internationella och nationella mål som relaterar till hållbar utveckling. Ett exempel är Millenniemålen som är åtta globala och övergripande mål i syfte att förbättra livet för fattiga människor. Dessa mål rör bl.a. jämställdhet mellan män och kvinnor och att jordens fattigdom och hunger ska halveras (UNDP 2014). Det finns även europeiska folkhälsomål genom "Hälsa 21" som syftar till att uppnå bästa möjliga hälsa för alla Europas invånare (Världshälsoorganisationen 1999). I Sverige finns elva nationella folkhälsomål i syfte att skapa en god hälsa för alla Sveriges invånare (Statens folkhälsoinstitut 2014). Inom miljöområdet har regeringen antagit 16 nationella miljökvalitetsmål för att lösa miljöproblemen (Naturvårdsverket 2013).

2.1.2. Personliga utgångspunkter

Då det finns flera studier som belyser negativa effekter av miljöproblem och sociala problem i samhället torde det vara självklart att det är fördelaktigt att göra förbättringar inom dessa områden. Att utsläpp eller föroreningar påverkar både djur, natur och människors hälsa negativt är idag vedertaget. De flesta är också eniga om att utsläpp och föroreningar även ger ekonomiska kostnader. På så sätt måste det anses finnas fördelar av att jobba med dessa frågor.

Kommunikation av hållbarhetsarbetet är viktigt för att invånarna ska förstå de negativa effekter miljöproblem och sociala problem orsakar samt hur dessa problem kan åtgärdas. Detta är viktigt för att få förståelse från invånarna samt

för att få dem att själva engagera sig i att förbättra situationen och agera för en hållbar utveckling. Slutligen måste det anses vara viktigt för en kommun att kommunicera sitt hållbarhetsarbete till invånarna om de vill profilera sig och framstå som en framkantskommun inom miljö och hållbar utveckling. Om de effektivt kommunicerar sitt hållbarhetsarbete och framstår som framåtsträvande inom detta område torde detta kunna bidra till en positiv bild av kommunen. En sådan bild skulle kunna skapa stolthet hos invånarna samt bidra till att fler känner till att kommunen existerar och dess profilering. Detta skulle kunna vara en konkurrensfördel för kommunen och ett sätt att synas.

2.2. Definition av ”hållbar utveckling”

Hur begreppet ”hållbar utveckling” definieras varierar och dess innebörd har även varierat i tid och retorisk betydelse. Den mest vedertagna definitionen kommer från Brundtlandskommissionens rapport *Vår gemensamma framtid* där hållbar utveckling är en utveckling som ”tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov” (Världskommissionen för miljö och utveckling 1989:22). Brundtlandsrapporten fokuserar på de miljöproblem som är svåra att lösa på nationell nivå då dessa problem inte tar hänsyn till administrativa gränser (Wärneryd et al. 2002:27).

Brundtlandskommissionens definition har kritiserats för att vara vag och för att inte operationalisera och tydligt definiera vad begreppet innebär. *Vår gemensamma framtid* har dock varit en viktig utgångspunkt för att definiera, operationalisera och använda begreppet (Wärneryd et al. 2002:27). Efter rapporten publicerades har flera definitioner av hållbar utveckling tillkommit som betonar olika synsätt och aspekter av begreppet. Vissa definitioner (t.ex. Pierce et al. 1989; Daly 1990) betonar användningen av naturresurser och miljö medan andra (t.ex. Costanza 1991) betonar sociala och kulturella aspekter.

Hållbar utveckling anses bestå av tre dimensioner: en social, en ekonomisk och en ekologisk dimension. Ibland tillkommer även en kulturell dimension. Social hållbarhet innebär att människor kan uppfylla sina grundläggande behov och bygga ett långsiktigt och stabilt samhälle. Ekonomisk hållbarhet innebär en långsiktig ekonomisk utveckling som inte tär på samhällets ekonomiska eller sociala resurser. Ekologisk hållbarhet innebär att natur och miljö värnas och inte påverkas negativt. Dessa tre dimensioner måste tillsammans utgöra en helhet för att hållbar utveckling ska uppnås (Olsson 2005:20).

Liljenfeldt och Keskitalo, doktorand respektive professor i geografi och ekonomisk historia (2011) betonar två andra hållbarhetsaspekter: tids- och rumsförhållanden samt delaktighet. Tidsförhållanden innebär att samhället ska utvecklas på ett sätt som är hållbart både idag och i framtiden samt är ansvarsfullt för kommande generationer. Rumsperspektivet innebär att samhällen inte ska inverka negativt på andra samhällen och deras möjlighet att uppnå hållbar utveckling. Delaktighet avser att hållbarhetsarbetet ska utgå från allmänheten och inte från enskilda politiker. Enligt Liljenfeldt och Keskitalo (2011:1) kräver arbetet med hållbar utveckling ett brett samarbete mellan olika aktörer. Petterson, doktor i statsvetenskap (2005:75f) lägger även till ekologisk rättvisa, som innebär att utvecklingen måste ske inom jordens begränsningar, som ytterligare en hållbarhetsaspekt.

Liljenfeldt och Keskitalo (2011:1f) betonar också att det inte finns något allmängiltigt sätt att definiera eller mäta hållbar utveckling på. Vad begreppen ”hållbar” och ”utveckling” innebär är kontextberoende vilket gör att det är viktigt att definiera vilken typ av utveckling som eftersträvas och vad denna utveckling konkret innebär (Jørgensen 2004:33). Att hållbar utveckling är kontextberoende gör att det som är hållbart i ett sammanhang kan vara ohållbart i ett annat. Att precisera begreppet och vad det innebär är även viktigt för att kunna avgöra vilken typ av åtgärder som behövs och för att effektivisera åtgärderna (*ibid.*). Att hållbar utveckling är kontextberoende betonas också av Svedin (1992:296) professor på Stockholm Resilience Centre:

”The sustainability concept is a contextual one, i.e. there is a need for specifications until it becomes practicable. The simplest aspects of such specifications answer questions like: sustainable – at which level and at which time perspective; sustainable – for whom; sustainable – with regard to which system and with regard to which function”.

Ett annat sätt att se på hållbar utveckling är i termer av resiliens. Resiliens innebär ”ett systems långsiktiga förmåga att klara av förändring och vidareutvecklas” (Stockholm Resilience Centre 2008). Begreppet handlar om att olika system ska kunna klara av stress och förändringar. Det handlar också om att bygga upp systemet och dess essentiella funktioner efter en kris eller en förändring. Detta anses vara viktigt för att kunna motstå och hantera de förändringar, t.ex. klimatförändringar som samhället står inför (*ibid.*).

En teori inom hållbar utveckling är stark och svag hållbarhet som diskuterar om samhällets olika kapitalstockar är substituerbara eller om dem måste hållas konstanta. Teorin anser att samhällets totala kapital går att dela upp i fyra kapitalstockar: naturkapital, realkapital, humankapital och socialt kapital. Samhällets totala kapital är därmed summan av dessa fyra kapitalstockar (Alfredsson et al. 2006:24f). Svag hållbarhet innebär att dessa kapitalstockar är utbytbara mot varandra. Så länge den totala kapitalstocken hålls konstant anses utvecklingen vara hållbar. Stark hållbarhet innebär att naturkapitalet måste hållas konstant för att utvecklingen ska vara hållbar och att de olika kapitalstockarna inte är substituerbara (*ibid.*).

Det Naturliga Steget utgår från en annan metod som kallas ”backcasting”. Där skapas först en bild av vad som ska uppnås. Denna bild används sedan som utgångspunkt för att titta tillbaka mot nuläget för att se vilka möjligheter och hinder som finns på vägen mot att uppnå målbilden (Det Naturliga Steget 2014a). Metodiken bygger på fyra systemvillkor eller hållbarhetsprinciper som styr utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Enligt de två första principerna ska koncentrationen av ämnen från berggrunden eller från samhällets produktion inte öka i naturen. Den tredje principen avser att naturen inte ska trängas genom t.ex. trafikinfrastruktur och den fjärde principen avser att människor ska kunna uppfylla sina grundläggande behov (*ibid.*:2014b).

2.3. Kommunalt hållbarhetsarbete

Kommuner kan arbeta med hållbar utveckling inom flera olika områden. Ett vanligt verktyg är översiktsplanen. En översiktsplan är en plan som täcker hela kommunens yta och innehåller riktlinjer för kommande mark och

vattenanvändning samt hur den bebyggda miljön ska utvecklas. I Sverige har kommuner planmonopol vilket innebär att kommunen bestämmer hur mark ska disponeras och vad den ska användas för (1 kap. 2 § PBL). Kommuners skyldigheter och ansvar inom planering regleras främst i plan- och bygglagen. Skyldigheter att arbeta med hållbar utveckling regleras även i andra lagar. Exempelvis är kommuner tvungna att upprätta miljökonsekvensbeskrivningar för vissa typer av planer och program (6 kap. 11 § miljöbalken). En miljökonsekvensbeskrivning är en helhetsbild över den miljöpåverkan en åtgärd eller en plan kan tänkas medföra. En sådan beskrivning ska bl.a. innehålla en redogörelse för hur människors hälsa, djurliv, klimatfaktorer och materiella tillgångar kan komma att påverkas om planen genomförs (6 kap. 12 § miljöbalken). Kommuner är också skyldiga att följa upp miljökonsekvensbeskrivningar för planer och program och vilken påverkan de fysiska åtgärderna medför (6 kap. 18 § miljöbalken).

2.3.1. Förutsättningar och villkor

På samma sätt som det är svårt att entydigt definiera begreppet ”hållbar utveckling” är det svårt att definiera vad det innebär på lokal nivå. Wheeler, assisterande professor inom bl.a. regional planering, definierar fem villkor för ”uthållig” eller hållbar planering. Dessa villkor är långsiktigt tidsperspektiv, helhetssyn, att acceptera planetens gränser, fokusera på platsen samt ett aktivt deltagande i planeringsprocesser (Wheeler 2004:34-43). Han motiverar att dessa villkor är viktiga för att förstå hur den fysiska planeringen långsiktigt påverkar utvecklingen, för att förstå utsträckningen av t.ex. klimatförändringar samt för att samband behöver uppmärksammas och discipliner starkare knyts samman för att hållbar utveckling ska kunna uppnås (*ibid.*).

Wheeler (2004:34-43) anser även att samarbeten mellan kommuner samt engagemang, invånardeltagande och samarbeten med olika aktörer krävs för att uppnå hållbar utveckling (*ibid.*). Att acceptera att resurstillgångar och naturresurser är begränsade är viktigt. Likaså att starkare betona kopplingen mellan platsen, dess natur, kultur och historia samt använda mer platsorienterade stadsbyggnadsstrategier och teorier (*ibid.*).

Boverket har publicerat en rapport med 13 utmaningar för hållbar utveckling inom fysisk planering. Denna kan ytterligare konkretisera vad hållbar utveckling innebär i planeringssammanhang och vilka svårigheter och problem som finns kring att jobba med dessa frågor på lokal nivå. Utmaningarna rör bl.a. ökade möjligheter kring delaktighet och samverkan, bättre helhetssyn och mer strategisk planering, planera för långsiktighet och hållbara fysiska strukturer, bygga upp beredskap för samhällsförändringar samt ökad tillgänglighet (Boverket 2000).

För att möjliggöra ett effektivt arbete med dessa utmaningar behöver vissa villkor inom kommuner vara uppfyllda. Hilding-Rydevik, föreståndare för Centrum för biologisk mångfald vid Sveriges Lantbruksuniversitet et al. fann sju förutsättningar som kan anses ha gjort det regionala hållbarhetsarbetet framgångsrikt i tre svenska regioner. Förutsättningarna anger att det är viktigt att precisera och operationalisera begreppet ”hållbar utveckling” och vad det innebär i den egna regionen. Även ett engagemang kring miljöfrågor från politiker och tjänstemän samt att handlingskraftigt arbeta med dessa frågor

framhävs som viktigt. Eldsjälar som inspirerar och sprider kunskap samt ett dokument där hållbarhetsarbetet samlas är två andra villkor. Slutligen anser de att det behövs både frekvent kommunikation och diskussion mellan olika aktörer samt förståelse och acceptans från ledningen att det krävs extra tid och pengar för att arbeta med hållbar utveckling för att hållbarhetsarbetet ska vara framgångsrikt (Hilding-Rydevik et al., 2004:155f).

2.3.2. Lokala verktyg och svårigheter i hållbarhetsarbetet

Hållbarhetsrådet (2006) har genomfört en studie av lokala verktyg och metoder kring hållbar utveckling. Flertalet av de medverkande kommunerna ansåg då studien genomfördes att de arbetade med hållbarhetsfrågor. Hållbarhetsrådet fann att arbetet ofta utgick från ett strategiskt miljöarbete där sociala frågor lades till (*ibid.*:4). Vikten av att hela kommunens organisation medverkar i hållbarhetsarbetet samt att aktörer samverkar för att uppnå hållbar utveckling framhålls i rapporten som viktigt (*ibid.*:10f). Även en fungerande dialog med invånare och berörda aktörer för att få in synpunkter samt för att utbyta kunskaper och erfarenheter anser Hållbarhetsrådet är viktigt (*ibid.*). Slutligen fann Hållbarhetsrådet att metoderna som användes och hur kommunerna arbetade med hållbar utveckling skilde sig åt mellan olika kommuner (*ibid.*).

Även Nutek fann i en studie av regionalt utvecklingsarbete att en mångfald av verktyg användes för att integrera hållbar utveckling i detta arbete (Nutek 2006:15). Några vanliga verktyg var informationsinsatser, checklistor och indikatorer (*ibid.*). Regeringen har presenterat 87 nationella indikatorer för hållbar utveckling i skrivelsen ”Strategiska utmaningar- En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling” (Regeringen 2006:16). Dessa indikatorer har brutits ner till tolv huvudindikatorer under de sex rubrikerna hälsa, hållbar konsumtion och produktion, ekonomisk utveckling, social sammanhållning, miljö och klimat samt global utveckling. Dessa rubriker innehåller i sin tur indikatorer som t.ex. medellivslängd, sysselsättningsgrad, demografisk försörjningsbörda, växthusgaser och bistånd (*ibid.*).

En av svårigheterna i att arbeta med hållbar utveckling ligger i att bryta ner mål och indikatorer till kommunal nivå. Enligt Nutek (2006:40) är målet med den nationella modellen av hållbarhetsindikatorer att de ska gå att bryta ner på lokal nivå. Dock är det inte möjligt att på ett enkelt sätt bryta ner dessa indikatorer på lokal nivå. Den generella svårigheten med att bryta ner nationella mål och indikatorer på lokal nivå bidrar till att det är svårt att precisera hur kommuner ska arbeta med hållbar utveckling och vilka skyldigheter de har. Det finns dock kommuner och regioner som själva har tagit fram hållbarhetsindikatorer som ett sätt att mäta och jämföra framsteg mot ett hållbart samhälle. Ett exempel är Kalmar län som har tagit fram 21 olika hållbarhetsindikatorer under tre rubriker: ekologiska, ekonomiska och sociala indikatorer (Nutek 2006:42ff). Denna typ av indikatorer konkretiserar och specificerar vad en kommun eller en region ska åstadkomma samt kan mäta framstegen mot målen.

2.3.3. Kommunala samarbeten

Det finns flera mellankommunala projekt och samarbeten i syfte att uppnå hållbar utveckling. Ett exempel är ”Uthållig kommun” som bedrivs av Energimyndigheten. Programmet är inne på den tredje etappen som pågår mellan 2011 och 2014 och har 38 deltagande kommuner (Energimyndigheten

2013). "Uthållig kommun" fokuserar på energifrågor och målet är att kommunerna genom samverkan ska sprida goda och innovativa exempel på energiprojekt inom fysisk planering och näringspolitik (*ibid.*). De ska även genom sitt egna energi- och klimatarbete vara goda exempel för andra kommuner (*ibid.*). Ett annat kommunalt samarbete är Sveriges Ekokommuner. De främjar samarbeten mellan kommuner, landsting och regioner som arbetar för hållbar utveckling (Sveriges Ekokommuner 2014). Sveriges Ekokommuner arbetar med social, ekologisk och ekonomisk hållbar utveckling och använder de fyra hållbarhetsprinciperna från "Det Naturliga Steget" (*ibid.*).

Ovan har begreppet "Hållbar utveckling" samt förutsättningar, verktyg och svårigheter kring lokalt hållbarhetsarbete diskuterats. En viktig del i arbetet med hållbar utveckling är kommunikation, deltagande och samarbeten. Därför beskrivs och diskuteras den kommunikativa planeringens bakgrund och relevans inom planeringen i kommande avsnitt.

2.4. Kommunikativ planering

Healey (1996) professor emeritus och specialist inom planeringsteori och samhällsplanering, menar att den kommunikativa planeringsteori främst influerats av tre teoretiker: Jürgen Habermas, Michel Foucault samt Anthony Giddens och den institutionella skolan. Jürgen Habermas, (1929-) tysk sociolog och filosof, teorier om kommunikativ rationalitet och kommunikativt handlande är de teorier som främst har bidragit till den kommunikativa planeringen (Allmendinger 2009:198). Enligt den kommunikativa rationaliteten har alla samhällen ett kommunikativt förnuft som människor enas om genom ömsesidig förståelse (Hermelin 2005:313). Detta skapas genom de goda samtal människor har med varandra (*ibid.*). Enligt teorin om det kommunikativa förnuftet är det möjligt att frångå vetenskaplig objektivitet och istället åstadkomma objektivitet genom att individer uppnår konsensus (Allmendinger 2009:200). Den kommunikativa rationaliteten kännetecknas av förståelse, integritet, legitimitet och sanningsenlighet (Khakee 2000:34).

Kommunikativt handlande innebär att människor agerar tillsammans genom att umgås och diskutera (Allmendinger 2009:203). Den kommunikativa rationaliteten avgörs av hur detta gemensamma handlande återspeglar uppfattningen hos sakkunniga aktörer i samhället (Dryzek 1990). Det kommunikativa handlandet begränsas dock av "systemet" som är Habermas begrepp för olika strukturer i samhället, t.ex. ekonomin eller den byråkratiska administrationen. Dessa strukturer dominerar "livsvärlden" som är den subjektivt upplevda världen där människor agerar tillsammans genom delad kunskap och socialt handlande. På så vis sätter "systemet" gränser för det kommunikativa handlandet (Allmendinger 2009:202).

Hermelin (2005:313) professor i geografi menar att essensen i kommunikativ planering är en fungerande dialog mellan olika berörda aktörer. I den kommunikativa planeringen ligger fokus på själva processen och att den går rätt till. Den kommunikativa planeringen är kritisk till att enbart studera målsättningar samt att göra en åtskillnad mellan mål och medel (*ibid.*). Allmendinger, professor i "Land economy" d.v.s. studier av juridik, ekonomi, markanvändning och miljö, menar att planering enligt den kommunikativa planeringsteori bygger på en deltagande process, att planerare gör mer än

enbart skiljer och förhandlar mellan olika intressen samt att planering är en omfördelande praktik (Allmendinger 2009:220). Den kommunikativa planeringen anses framförallt innebära att planeringen domineras av jämlikhet, social rättvisa, demokrati och hållbarhet (*ibid.*:213; Hermelin 2005:313).

Khakee (2000:34) professor emeritus i samhällsplanering, anser att den kommunikativa planeringen både beskriver vad samhällsplanerare gör samt hur samhällsplaneringen etiskt och samhällskritiskt borde vara. Healey (1992:154ff) beskriver tio teser om kommunikativ planering. Dessa teser är bl.a. att kommunikativ planering kräver en god dialog mellan samtliga berörda aktörer, att alla som är delaktiga får vara med och fatta beslut och att den kommunikativa planeringen är en process som måste accepteras av alla deltagande aktörer och som går att förändra när det anses vara nödvändigt. Khakee menar att (2000:35f) centrala frågor vid en utvärdering av den kommunikativa planeringsprocessen är hur planerare bäst kan skapa en lämplig diskurs, nå ut och involvera alla berörda grupper och aktörer, främja en inlärningsprocess och ökar det politiska, sociala och intellektuella kapitalet i planeringsprocesser.

Hermelin (2005:313) har konstruerat en checklista för planerare i syfte att påvisa vad kommunikativ planering i praktiken kan innebära. Enligt checklistan ska planerare bl.a. vara bra på att lyssna och arbeta med grupper samt skapa nätverk av människor. Planerare ska även bidra till att medborgare eller organisationer får kunskap samt får plats och utrymme i diskussioner. De ska även uppmuntra individer eller organisationer att ta del av samhällsinformation samt stödja deras egna samhällsprojekt (*ibid.*). Sammantaget handlar den kommunikativa planeringen om ett brett deltagande och att stimulera till en god dialog och utbyte av information mellan en mängd olika aktörer.

Att kommunicera med invånare och göra dem delaktiga i planeringsprocessen samt att samarbeta med olika aktörer påverkar även deras bild av kommunen. Kommuner eftersträvar att förmedla en positiv bild av kommunen och framstå som attraktiva. En viktig del i detta är lokal identitet och platsmarknadsföring vilket definieras och beskrivs utförligare nedan.

2.5. Lokal identitet och platsmarknadsföring

2.5.1. Lokal identitet

Enligt Jörgensen (2004:81) professor i sociologi, påverkas den kommunala utvecklingen mycket av vilken bild kommunens medborgare har av kommunen. Jörgensen skriver:

”Eftersom kommuner med stark lokal identitet har goda förutsättningar att utvecklas positivt är det viktigt att man i kommuner försöker skapa en stark lokal identitet, så att kommuninvånarna identifierar sig med och känner tillhörighet med sin bostadskommun”. (Jörgensen 2004:82)

Lokal identitet kan beskrivas som en tillhörighetskänsla där en individ både identifierar sig med och känner tillhörighet till platsen (Salomonsson 1996:17). Tillhörighet och gemenskap är två viktiga delar av lokal identitet (*ibid.*). Faktorer som socialt kapital har lyfts fram som viktigt för kommunens attraktionskraft och utveckling (Jörgensen 2004:85). Andersson, professor

emeritus i fastigheter och byggande, anser att socialt kapital kan definieras som ett hälsokapital bestående av t.ex. invånarnas hälsotillstånd och utbudet av vård och omsorg i kommunen medan Putnam, professor i statsvetenskap, anser att socialt kapital innebär de förtroenden, normer och nätverk som finns mellan människor (Andersson 1998:16; Putnam 1996:201).

2.5.2. Platsmarknadsföring

För att definiera och beskriva platsmarknadsföring är det nödvändigt att först definiera vad en plats är. Enligt Syssner (2012) föreståndare för Centrum för Kommunstrategiska Studier, är en plats ett rum med fysisk utbredning. Det kan röra sig om ett torg, en stadsdel, en stad, en region, ett land eller en hel världsdel. Ek och Hultman (2007:13) professorer vid Institutionen för Service Management och tjänstvetenskap, betonar att platser är en del av människors identitet och existens ”en bakgrund för våra livsbanor och något vi aktivt tar i besittning”. Identitet avser i detta sammanhang människans självbild eller medvetenhet om sig själv (Nationalencyklopedin 2014c). Syssner (2012:65) framhäver dock att människor inte nödvändigtvis identifierar sig som norrbottning även om man bor i Norrbotten. På samma sätt kan människor identifiera sig med platser oberoende av administrativa gränser.

Platsmarknadsföring är enligt Syssner (2012:11) att arbeta med att ”förändra, förbättra eller förstärka bilden av en plats”. Målet med platsmarknadsföring är att utskilja och betona varje plats unika värden, vad som är speciellt för platsen och hur den skiljer sig från andra platser (*ibid.*:66). Platsmarknadsföring är både utåtriktad, mot t.ex. besökare, potentiella inflyttare och investerare och handlar då om att skapa en image eller ett varumärke som är positivt laddat och som människor känner igen (Ek och Hultman 2007). Platsmarknadsföring är även inåtriktad och handlar då om att få den egna befolkningen att känna stolthet över platsen och att skapa en gemensam identitet (Kavaratzis och Ashworth 2008:162). Bilden av platsen förmedlas alltså både till den egna befolkningen såväl som till beslutsfattare och besökare.

Det finns flera teorier om varför platsmarknadsföring har blivit viktigt. En teori anser att globaliseringen har ökat den globala konkurrensen, vilket har gjort platsmarknadsföring nödvändig för att konkurrera med andra platser (Syssner 2012:21f). Enligt denna teori är platsmarknadsföring viktigt för att sätta kommunen på kartan och konkurrera om t.ex. invånare, företag och investerare. Här framhålls även vikten av att skapa en positiv och attraktiv bild av platsen. Även den interregionala konkurrensen tycks ha ökat vilket anses bero på att statens utjämningspolitik ansågs ha spelat ut sin roll i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Regioner förväntades då själva uppnå ekonomisk tillväxt och konkurrera med varandra om t.ex. invånare, företag och besökare (*ibid.*:24f). Detta gjorde det viktigt att förmedla en positiv bild av regionen och att uppfattas som den bästa regionen att bo, investera eller verka i. En tredje teori är att globaliseringen och ökad rörlighet har inneburit att människors platsrelaterade identiteter har förändrats (*ibid.*:32). Att människor bor och rör sig mellan många olika platser har gjort frågor om identitet och tillhörighet viktiga. Detta har lett till att den platsmarknadsföring som riktas till den egna befolkningen är viktig och att sammanhållning och regional identitet uppfattas som konkurrensfördelar (*ibid.*).

Enligt Boverket (2004:118) innebär hållbar utveckling för många kommuner att skapa en attraktiv och konkurrenskraftig kommun. Boverket (*ibid.*) anser att anledningen till detta är just att kommuner behöver konkurrera med andra kommuner. Boverket (*ibid.*:120) menar att lokala förutsättningar och egenskaper är viktiga att använda för att skapa ökad attraktivitet. Även att profilera sig på något sett är enligt Boverket (*ibid.*) viktigt, exempelvis en profilering som framkantskommun eller föregångare inom hållbar utveckling.

Kommunen Tjörn i Bohuslän blev i en studie rekommenderad att profilera sig som en hållbar ö. Studiens författare anser att denna profilering kan leda till lokal utveckling genom att locka dit besökare, nya invånare och verksamheter samt skapa fler arbetstillfällen i kommunen (Internationella miljöinstitutet 2011:20). De skriver att det finns goda exempel där satsningar på miljö och hållbarhet lett till lokal utveckling och gett intäkter. Ett exempel är att det miljöarbete som har bedrivits i Sverige har gett svenska företag konkurrensfördelar på den globala marknaden. Studiens författare anser att satsningar på miljö och hållbarhet även ger konkurrensfördelar för kommuner (*ibid.*).

3. Metod

3.1. Fallstudie

En fallstudie är en djupgående och detaljerad undersökning av en eller ett fåtal undersökningsenheter i syfte att samla in detaljerad information (Denscombe 2000:42f). Fallstudier genomförs ofta då det är svårt att särskilja fallet från dess kontext och fokuserar på relationer och processer i komplicerade sociala eller samhälleliga sammanhang (*ibid.*). Fallstudie har valts som metod i denna studie då kvalitativ och djupgående information krävs för att få svar på hur kommunen ser på hållbar utveckling och vilka fördelar de kan få av hållbarhetsarbetet. En fördel med fallstudier är att de möjliggör att använda flera metoder och källor i forskningen (*ibid.*:43). Att använda en kombination av metoder var nödvändigt för att beskriva hur kommunen ser på hållbar utveckling och vilka fördelar de får.

Generaliserbarheten i fallstudier diskuteras och ifrågasätts av flera forskare och författare (t.ex. Solberg Søilen och Huber 2006:31). Denscombe, professor emeritus i juridik (2000:48ff) argumenterar för att alla undersökningsenheter ingår i en större kontext och att ett enskilt falls generaliserbarhet beror på hur likt fallet är andra fall av samma typ (*ibid.*). Denna studie utgår dock inte från att den ska gå att generalisera även om de fördelar Eskilstuna kommun får av sitt hållbarhetsarbete antagligen är tillämpbara även på andra kommuner.

3.1.1. Val av fall

Valet av undersökningsenhet i studien utgick från ändamålsenlighet. För att studera vilka fördelar en kommun får av att arbeta med hållbar utveckling var det nödvändigt att studera en kommun som redan bedriver ett omfattande hållbarhetsarbete. Eskilstuna kommun har valts som undersökningsenhet då de bedriver ett ambitiöst hållbarhetsarbete. Tidningen MiljöAktuellt genomför varje år en undersökning av kommuners miljöarbete efter olika indikatorer, t.ex. en egen kommunenkät, resultat i Gröna bilisters kommunrankning, Boverkets miljömålsenkät samt vissa nyckeltal från kommun- och landstingsdatabasen ”Koleda” (MiljöAktuellt 2013; 2014). Eskilstuna kommun vann utmärkelsen Årets miljöbästa kommun år 2012 och kom tvåa 2013. Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete har även fått uppmärksamhet i media (se t.ex. Offerman 2014 och Dagens Nyheter 2012). Att välja ett fall som avviker från normen, att inte bedriva ett särskilt omfattande hållbarhetsarbete, var det möjligt att studera en kontrast till normen (Denscombe 2000:45).

3.2. Textanalys och skriftliga källor

Analyser av skriftliga källor är en vanlig metod då det är lätt och billigt att få tillträde till texter och dokument samt analysdata är permanenta och möjlig för andra människor att kontrollera (Denscombe 2000:201). Nackdelar är dock att materialet kan ha skapats i ett annat sammanhang och med andra intentioner samt att forskaren själv måste bedöma materialets tillförlitlighet. Med textanalyser kan forskaren söka efter textens innehåll och dolda meningar för att bättre förstå texten och ge dess innehåll mening (*ibid.*).

I denna studie har texter analyserats kvalitativt. Esaiasson, professor i statsvetenskap et al. (2004:238) menar att det är viktigt att operationalisera

studiens problemformulering till mer precisa och mätbara frågor som är möjliga att studera texten från. Syftet i denna studie har operationaliserats till frågorna ”Vad uttrycks om kommunens hållbarhetsarbete?”, ”Vilka åsikter finns kring det?”, ”Vilka samband finns mellan olika dimensioner av hållbar utveckling?” samt ”Vilka fördelar anges hållbarhetsarbetet kunna ge?”. I textanalysen har inga på förhand definierade svar eller svars kategorier använts vilket gör att texten i hög grad styrde analysen. Fokus låg på att beskriva Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete, vilka åsikter som finns kring det och hur det kommuniceras. Fokus låg även på att finna samband mellan åtgärder och positiva effekter samt hur detta bidrar till kommunens image.

3.3. Intervjuer

Enligt Starrin och Renck, professor i socialt arbete och socialpolitik respektive examinerande lärare och handledare vid fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap vid Karlstads universitet är ”... en intervju [...] en speciell form av samtal med det speciella syftet att samla in information” (Starrin och Renck 1996:52). Kvalitativa intervjuer används i denna studie för att fördjupa kunskapen och för att få insikt om åsikter, värderingar och personliga upplevelser. På så sätt kompletterade de textanalysen. Samtliga informanter fick olika intervjufrågor då intervjuerna syftade till att komplettera varandra och tillsammans ge en helhetsbild och ett brett perspektiv.

Ryen, professor vid universitetet i Agder och Denscombe rekommenderar att forskaren väljer intervju personer efter ändamålsenlighet och för att få ett varierat urval (Ryen 2004:81; Denscombe 2000:133). I denna studie valdes de personer som ansågs kunna bidra med mest information. Ett varierat urval eftersträvades genom att intervjua tjänstemän med olika befattning inom kommunen. I studien intervjuades miljö- och samhällsbyggnadsdirektören, en kommunstrateg och en översiktsplanerare. Tre intervjuer ansågs vara nödvändigt för att få olika perspektiv på kommunens hållbarhetsarbete.

Intervjuerna var semistrukturerade och cirka 45 minuter långa. Den relativt korta intervjutiden gjorde det nödvändigt att på förhand specificera konkreta frågor. Frågornas ordningsföljd var flexibel och inga på förhand definierade svar eller svars kategorier användes. Trots att konkreta frågor specificerats på förhand kom informanternas egen uppfattning i hög grad fram. Informanterna fick ta del av intervjuguiden innan intervjun, se bilaga. Intervjuerna spelades även in och transkriberades utförligt genom att ta hänsyn till pauser, betoning och tvekingar. Därefter kodades intervjuerna i olika ämnesområden. Data användes slutligen för att beskriva inställningar till hållbar utveckling, varför kommunikation är viktigt samt för att analysera vilka fördelar kommunen får av hållbarhetsarbetet och tankar och reflektioner kring fördelarna.

Intervjuareffekten, d.v.s. att respondentens svar påverkas av forskarens och dess åsikt och intryck av forskaren, är en nackdel med intervjuer (Denscombe, 2000:138f). Under intervjuerna försökte jag inta en neutral roll för att påverka respondenterna och deras svar så lite som möjligt. Informanterna fick prata fritt men styrdes tillbaka till intervjuens övergripande tema om de avvek för mycket. Frågor ställdes när intervju personen tystnade eller inte hade något mer att tillägga. Neutrala och lämpliga kläder samt en vänlig och tillmötesgående

attityd användes vid intervjuerna. Även informanterna var trevliga och försökte besvara mina frågor så utförligt som möjligt.

3.4. Material och källkritik

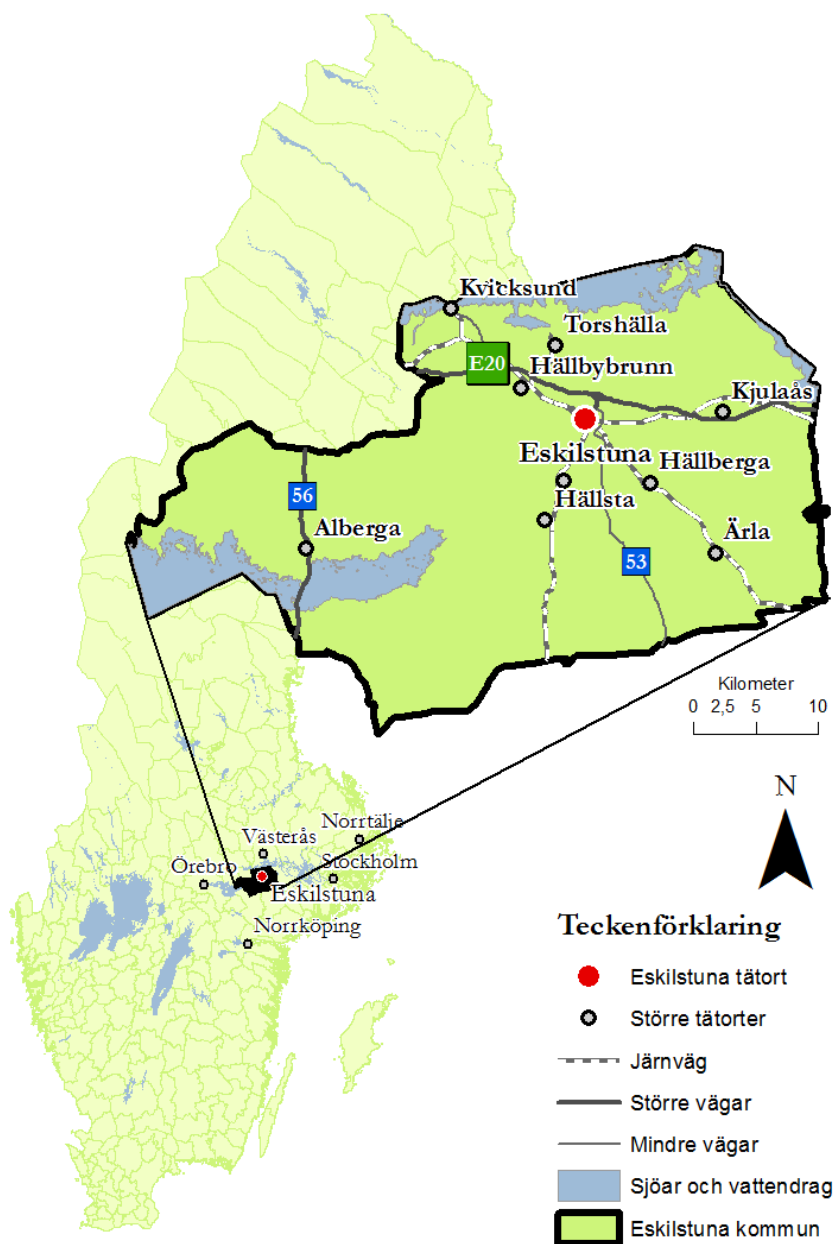
Det empiriska materialet i studien består av kommunala dokument samt intervjuer med tjänstemän inom Eskilstuna kommun. Tre dokument har studerats mer ingående: Eskilstuna kommuns lokala Agenda 21, deras översiktsplan samt ”Omställning pågår! 150 stora och små steg mot det hållbara Eskilstuna” (Eskilstuna kommun 2013a). Det sistnämnda dokumentet är en lista över vad kommunen arbetar med inom hållbar utveckling. Dessa dokument valdes då de är dokument som direkt och i sin helhet behandlar hållbar utveckling och hur en sådan utveckling kan uppnås. Översiktsplanen har valts då den är ett plandokument och studerar planering på en övergripande nivå inom olika områden. Även Eskilstuna kommuns intentioner och inriktning för de kommande åren framgår tydligt. Utöver dessa dokument studerades även kommunens hemsida samt andra dokument som naturvårds- och trafikplan för att se hur de relaterar till hållbar utveckling och bidrar till att en sådan utveckling kan uppnås. Samtliga skriftliga källor har studerats ur ett källkritiskt perspektiv där källans eller dokumentets autenticitet, trovärdighet, representativitet och innebörd har beaktats.

Validitet och reliabilitet är två centrala begrepp i forskning. Validitet innebär att mätinstrumenten mäter det de avser att göra och reliabilitet avser tillförlitligheten i det data som har erhållits. Enligt Kvale (1989:83ff) professor i psykologi, innebär validitet i kvalitativa intervjuer främst att forskaren har gjort en rimlig tolkning av data samt har varit i kontakt med lämpliga informanter. Informanterna har valts då de har ansetts veta mest om Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete och måste därför anses vara lämpliga. För att säkerställa att en riktig tolkning av intervjuerna har gjorts fick informanterna ta del av min tolkning av intervjuerna vilket Svensson (1996:214f) professor, råder för att validera intervjuerna.

Gällande reliabilitet menar Svensson att det alltid finns faktorer som påverkar om samma svar erhålls om intervjun genomförs igen, t.ex. informantens humör och stressnivå, vilket gör att reliabiliteten måste bedömas för varje intervjutillfälle (1996:210). Den information som efterfrågades vid intervjuerna var allmän och opersonlig vilket innebär att samma information antagligen skulle erhållas om intervjuerna genomfördes igen. Dock förändras åsikter och attityder med tid, vilket skulle kunna påverka resultatet om en ny intervju genomfördes vid i senare skede.

4. Eskilstuna - Den stolta fristaden

Eskilstuna kommun ligger i Mälardalen väster om Stockholm, se figur 4.1. Från Eskilstuna är det elva mil till Stockholm, fem mil till Västerås, nio mil till Örebro och elva mil till Norrköping. Genom Eskilstuna går Europaväg 20, riksväg 53 samt en järnvägslinje till Stockholm via Södertälje och en till Ludvika. Restiden med tåg till Stockholm, Örebro och Norrköping är cirka en timme och till Västerås cirka en halvtimme (SJ 2014). Kommunens närhet till Stockholm och centrala position i Mälardalen upplevs av invånare som positivt (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013).

Kartograf: Iris Björkman

Kartmaterial: Institutionen för Naturgeografi och Ekosystemvetenskap, Lunds Universitet 2013

Figur 4.1. Eskilstuna kommun och dess lokalisering i Sverige. Källa: Egenproducerad karta efter kartmaterial från Lunds Universitet.

Eskilstuna har sedan staden utnämndes till Sveriges första fristad 1771 (Nationalencyklopedin 2014b) präglats av industrin. Fristaden innebar att hantverkare fritt kunde etablera sig utan det skråtvång som annars rådde i Sverige. Skråprivilegierna var ärftliga och endast de som var medlemmar i ett visst skrå hade rätt att bedriva verksamhet. Möjligheten att fritt etablera verksamhet i Eskilstuna gjorde att staden växte snabbt och antalet invånare och arbetstillfällen ökade. Industrin har satt sin prägel på staden genom metall- och verkstadsindustri och senare mer finmekanisk tillverkningsindustri (*ibid.*).

Eskilstuna kommun drabbades hårt av omstruktureringen inom industrin från 1970-talet till 1990-talet då kommunen förlorade invånare och runt 10 000 arbetstillfällen (Eskilstuna kommun 2014d). Utvecklingen har sedan dess vänt och antalet arbetstillfällen och invånare har växt kraftigt. Eskilstuna kommun har även fått förbättrade kommunikationer och Mälardalens högskola har etablerats i Eskilstuna. Trots detta beskrivs Eskilstuna kommun i deras varumärkesplattform² ha dåligt självförtroende och invånarna ha en brist på stolthet (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013). Detta framhålls som kommunens svagheter (*ibid.*). Bristerna på självförtroende och stolthet beror antagligen delvis på omstruktureringen i industrin och behovet av att strukturera om näringslivet. Eskilstuna kommun utvecklas allt mer till en serviceort men präglas fortfarande starkt av dess industriella historia.

Produktion och tillverkning utgör ännu basen i näringslivet men sektorer som handel och kommunikation samt vård och omsorg växer starkt (SCB 2009). Även inom logistik växer och utvecklas kommunen. I Eskilstuna finns energi- och miljöföretag samt Energimyndigheten, Energimarknadsinspektionen och Interaktiva institutet³ vilket är positivt med tanke på kommunens satsningar inom miljö och hållbarhet. Att kommunen tar miljöansvar anses av invånarna som positivt (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013). Många av kommuninvånarna associerar dock även Eskilstuna med arbetslöshet och kriminalitet (*ibid.*). De har en betydligt högre andel arbetslösa än riket som helhet, framförallt i åldrarna 20 till 24 år (SCB 2009). Även utbildningsnivån är lägre i Eskilstuna än i riket som helhet och i kommunen finns även en betydligt högre andel utrikes födda invånare än i riket som helhet (SCB 2014). Kriminaliteten har varit betydligt högre i Eskilstuna jämfört med resten av Sverige men har på senare år minskat och låg år 2013 längre än riket som helhet (Brottsförebyggande rådet 2014).

Närheten till vatten i Eskilstuna anser invånarna också är positivt tillsammans med att Eskilstuna är naturskönt. I kommunen finns flera sjöar och vattendrag, t.ex. sjöarna Mälaren och Hjälmaran och genom staden Eskilstuna rinner Eskilstunaån (Nationalencyklopedin 2014a). Naturen präglas i övrigt av en kombination av jordbrukslandskap, hållmarker samt barrskog (*ibid.*). Som arv från industrin finns dock många förorenade områden, speciellt i Eskilstuna stad (Eskilstuna kommun 2012a) vilket är ett problem då det blir väldigt dyrt att bebygga dessa områden som först måste saneras.

---

² En varumärkesplattform är ett strategiskt arbete i processen att bygga upp och skapa ett varumärke.

³ Interaktiva institutet är ett forskningsinstitut inom IT.

5. Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete

”Eskilstuna har en vision om en trygg och hållbar framtid. Det betyder att vi tar miljöutmaningen på allvar – och vi agerar. Tanken på att skapa en hållbar framtid genomsyrar allt vi gör” (Eskilstuna kommun 2012b).

I detta avsnitt beskrivs hur Eskilstuna kommun använder begreppet ”hållbar utveckling” samt deras lokala politik för hållbar utveckling. Därefter beskrivs Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete. Detta är uppdelat i fyra rubriker: ekologisk hållbarhet, social hållbarhet, resiliens och samhällsplanering. Sedan beskrivs kortfattat hur hållbarhetsarbetet följs upp samt kommunens åsikter kring hållbarhetsarbetet. Slutligen beskrivs hur kommunen arbetar med kommunikation, delaktighet och samarbeten samt Eskilstuna kommuns miljöprofil och vilka fördelar de får av hållbarhetsarbetet.

5.1. ”Hållbar utveckling” i vision och mål

Eskilstuna kommun använder Brundtlandskommissionens definition av ”hållbar utveckling”. De beskriver de tre dimensionerna, vad de innebär för kommunen och vad de generellt innebär. I Eskilstuna handlar social hållbarhet om utbildning, mångfald och folkhälsa. Ekologisk hållbarhet om rent vatten, klimatpåverkan samt mark fri från föroreningar. Samhällsekonomisk hållbarhet handlar om arbetstillfällen och invånarnas välfärd (Eskilstuna kommun 2014a). Även kulturell hållbarhet anses ingå i den sociala dimensionen (*ibid.*:2002:8). De betonar att dimensionerna är beroende av varandra och att långsiktig hållbar utveckling kräver att alla dimensionerna är hållbara i sig själva (*ibid.*:6) d.v.s. stark hållbarhet. Kommunen beskriver även andra utgångspunkter till hållbar utveckling t.ex. Agenda 21, Habitatkonferenserna, Hälsa 21 och de nationella miljö kvalitetsmålen i olika kommunala planer och dokument.

Eskilstuna kommun betonar att helhetssyn och långsiktighet krävs för att uppnå hållbar utveckling. Miljöfrågorna måste kopplas samman med andra samhälleliga frågor och problem för att bli hanterbara (Eskilstuna kommun 2014b). Att samordna dimensionerna anges vara svårt då det som är positivt för en dimension kan vara negativt inom en annan (Intervju 1). Det uttrycks också vara nödvändigt att tänka och planera långsiktigt (*ibid.*:2002:8; 2002:57f).

Hållbar utveckling är en del av Eskilstuna kommuns vision. De skriver att de ”tar ansvar för en trygg och hållbar framtid” (Eskilstuna kommun 2014e). Kommunen har inget övergripande mål för hållbar utveckling utan bara mer konkreta mål och delmål inom olika områden. I en intervju framkom att begreppet ”hållbar utveckling” inte alltid används längre i allt kommunalt arbete (Intervju 3). Istället operationaliserar och preciserar de mer exakt vad som avses. Själva hållbarhetstänket beskrivs dock som att det används i hela kommunens verksamhet och finns med i det mesta arbete som bedrivs (*ibid.*).

5.2. Lokalt hållbarhetsarbete

5.2.1. Lokal Agenda 21

Eskilstuna kommun har en lokal Agenda 21 som är deras politik för hållbar utveckling. Där fastställs kommunens kort- och långsiktiga mål samt ambitioner inom hållbar utveckling (Eskilstuna kommun 2002:6). Klimatpåverkan, vatten, förorenade områden, avfall, biologisk mångfald, en god och

jämlik hälsa samt information och dialog anges vara prioriterade områden (*ibid.*:57f). I den lokala Agenda 21 finns 33 mål till år 2020 samt delmål, nulägesbeskrivning, åtgärder, strategier, prioriteringar och hur handlingsprogrammet ska genomföras. För varje mål beskrivs vilka inom kommunkoncernen som är ansvariga för genomförandet samt berörda aktörer.

Kommun beskriver åtta områden med strategier för att uppnå målen: ”lärande och utbildning”, ”information och kommunikation”, ”delaktighet och inflytande”, ”samverkan”, ”jämsällldhet”, ”kultur”, ”normativa styrmedel” samt ”ekonomiska styrmedel” (Eskilstuna kommun 2002:52-55). Strategierna anges vara viktiga för att skapa en positiv attityd samt förändring, framtidstro och förmåga hos invånarna att själva agera för en hållbar framtid. Strategierna anges även skapa en gemensam plattform för olika aktörer (*ibid.*). Enligt kommunen kan hållbar utveckling inte uppnås enbart genom centrala beslut, utan invånarna måste också vara delaktiga och hållbar utveckling måste bygga på alla invånares behov, önskemål och förutsättningar (*ibid.*).

5.2.2. Ekologisk hållbarhet

Eskilstuna har tydliga målsättningar inom miljöområdet. Exempelvis vill de minska utsläppen av växthusgaser, öka andelen hållbara transporter samt ha god biologiska mångfalden i mark och vatten (Eskilstuna kommun 2002:13-33). För att nå målsättningarna har de antagit flera planprogram, bl.a. en klimatplan och en trafikplan där strategier och åtgärder beskrivs (*ibid.*:2012b; 2012c).

Två mål i klimatplanen är att öka användningen av förnybara energikällor samt att minska energiförbrukningen (Eskilstuna kommun 2012b). I kommunen finns ett kraftvärmeverk som drivs med 99,9 procent bibränsle och de vill även att all nybyggnation på kommunal mark ska kunna generera förnyelsebar el (*ibid.*:2013a:4f). De arbetar även mycket med solenergi och solceller (*ibid.*). I kommunen finns fyra lågenergihus och Sveriges första passivhuscertifierade kontorsbyggnad samt ett badhus som ska klara miljöklassningen ”Miljöbyggnad Guld”⁴ (*ibid.*:2012b; *ibid.*:2013a:6f).

I naturvårdsplanen beskrivs hur kommunen avser att jobba med naturvård och bevara de naturvärden som finns (Eskilstuna kommun 2006a). De vårdar och sköter värdefulla naturmiljöer samt avverkar högt gräs för att gynna vissa växt- och djurarter på ängs- och hagmark. De anlägger även våtmarker för olika ekosystemtjänster⁵ t.ex. för avloppsrening eller för att kunna hantera stora nederbörds mängder. På Ekeby reningsverk produceras biogas av restprodukter från avloppsvatten som sedan används som drivmedel för kommunens bussar.

Kommunen strävar också efter att minska avfallsmängden genom ökad återvinning och minska miljöbelastningen från avfall (Eskilstuna kommun 2013c). De har ett källsorteringssystem där invånarna sorterar sitt avfall och förpackningar i sex olikfärgade plastpåsar som sedan sorteras automatiskt med

---

⁴ Miljöbyggnad är ett certifieringssystem för byggnader. Byggnaderna bedöms gällande energi, inomhusmiljö och byggmaterial på en skala med brons, silver och guld (Sweden Green Building Council 2014).

⁵ Funktioner hos jordens ekosystem, d.v.s. levande djur och växter samt miljön inom ett område, som gynnar människor. T.ex. pollinerande insekter och vattenrenande våtmarker.

optisk avläsning på återvinningscentralen (*ibid.*:2013a:4). Kommunen bygger en kretsloppspark med återvinning av material samt verkstad för reparation och förädling av produkter, återbruk, butik, utställningsytor och café (*ibid.*).

I trafikplanen och cykelfördjupningen beskrivs hur kommunen arbetar för att transporterna ska bli hållbara samt för att fler ska gå, cykla eller åka kollektivt (Eskilstuna kommun 2012c; 2013b). Kommunen förbättrar kollektivtrafiken genom utökat linjenät, ökad turtäthet samt realtidsinformation. De skapar även en funktionell cykelinfrastruktur och vill skapa en positivare attityd till cykling samt använda cykeln som norm i den fysiska planeringen (*ibid.*). Genom en ökning av andelen hållbara transporter kan energianvändningen för transporter minska och invånarna får mer motion. Eskilstuna kommun har ett miljöanpassat transportsystem med några strategier: bättre samverkan mellan transportslagen, effektiviseringar inom respektive transportslag samt ökad miljöanpassning vid nybyggnation och drift av infrastrukturen (*ibid.*:2002:21).

5.2.3. Social hållbarhet

Det övergripande hälsomålet för Eskilstuna kommun är att invånarna ska ha en jämlik hälsa, bättre levnads- och arbetsvillkor, vara delaktiga i samhälls- och arbetslivet samt ha goda sociala nätverk och levnadsvanor (Eskilstuna kommun 2002:47). För att uppnå dessa mål strävar de efter att förbättra hälsan för missgynnade grupper genom att skapa mötesplatser för olika grupper och behov samt genomföra insatser som stödjer individer i utsatta miljöer (*ibid.*). Eskilstuna kommun definierar inte vad de anser att en missgynnad grupp är men det tycks i sitt sammanhang innebära socioekonomiskt svaga grupper. För att uppnå målen vill de också arbeta med de socioekonomiska villkor som skapar negativa hälsoeffekter (*ibid.*). Detta omfattar bl.a. att genomföra åtgärder för att stärka delaktigheten i skolan och arbetslivet (*ibid.*).

Eskilstuna kommun strävar även efter att invånarna ska leva hälsosamt (Eskilstuna kommun 2002:48). För att uppnå det vill de satsa på fysisk aktivitet i skola och förskola samt information om varför tobak är farligt eller varför det är viktigt att äta frukt och grönsaker eller minska intaget av fett och socker (*ibid.*). Dessa mål och åtgärder är viktiga då segregationen inom kommunen ökar och invånare, framförallt de med utländsk bakgrund, låg utbildning samt ungdomar, har svårt att få jobb (*ibid.*:42). Arbetslöshet är även en riskfaktor för psykisk ohälsa. Kommunen strävar genom ovanstående mål och åtgärder även efter minskad hemlöshet, ökad delaktighet och samhällsgemenskap för alla individer samt förbättrade arbetsvillkor och arbetsmiljö (*ibid.*:40-46).

Eskilstuna kommun strävar också efter att bli Sveriges mest jämställda kommun (Eskilstuna kommun 2013f). De har antagit en handlingsplan med åtta mål för att uppnå jämställdhet. Ett av målen är utåtriktat jämställdhetsarbete där kommunen strävar efter att skapa förutsättningar för en jämställd vardag genom att erbjuda jämställd kommunal service till alla invånare. De exemplifierar dock inte vad de avser med jämställd kommunal service eller vad det konkret innebär. Eskilstuna kommun försöker även öka kunskapen om jämställdhet genom föreläsningar och evenemang (*ibid.*). Kommunen arbetar också med frågor som kring diskriminering. Bland annat pågår HBT-certifiering (homo-, bi- och transsexuella) av kommunens verksamheter och

Springpride, en festival med fokus på HBT-frågor anordnas årligen där även kommunen medverkar (Eskilstuna kommun 2014f).

5.2.4. Arbete med resiliens

Eskilstuna kommun har genomfört två workshops om resiliens i samarbete med Stockholm Resilience Centre. I juni 2014 kommer en tredje workshop att genomföras (Intervju 2). Vid den andra workshopen valdes fyra fokusområden: sysselsättning, transporter, livsmedelsförsörjning och vatten (Eskilstuna kommun 2013e:3). Workshopens syfte var att kartlägga områdenas svagheter och sårbarheter samt försöka hitta sätt att stärka dess resiliens (*ibid.*).

Att arbeta med resiliens angavs vara givande då det gav en ökad förståelse för begreppet ”hållbar utveckling” och bidrog till att fylla det med ett tydligare innehåll (Eskilstuna kommun 2013e:31). Detta då resiliens fokuserar på andra aspekter än det vanliga kommunala hållbarhetsarbetet: att system ska klara påfrestningar från olika typer av kriser samt förändringar inom olika system, t.ex. oljekris, ekonomisk kris och klimatförändringar. Därigenom blev begreppets innebörd djupare och dess användningsområde breddades (*ibid.*).

Workshopen anges även ha varit positiv för att synliggöra kopplingar inom de olika fokusområdena samt mellan de tre hållbarhetsdimensionerna och hur de hänger ihop och påverkar varandra (Eskilstuna kommun 2013e:3). Att se på de olika områdena mer som en helhet och från ett holistiskt perspektiv angavs även vara positivt för att integrera olika delar av kommunkoncernen och öppna upp för tvärasektoriella samarbeten inom kommunkoncernen (*ibid.*:31).

5.2.5. Samhällsplanering

”En långsiktigt hållbar bebyggelse-, grön- och transportstruktur ska utvecklas i Eskilstuna kommun både vid lokalisering av nya bostads- och verksamhetsområden samt vid omvandling av befintliga” (Eskilstuna kommun 2002:30).

Eskilstuna kommuns översiktsplan antogs i augusti 2013 och har sedan överklagats. Hållbar utveckling är inriktningen för översiktsplanen och följde med genom hela processen då planen upprättades (Eskilstuna kommun 2002:30; 2014a:4). I denna process deltog i princip hela kommunkoncernen i olika arbetsgrupper (Intervju 3). Att i princip hela kommunkoncernen var med i arbetet anges vara viktigt för att översiktsplanen i förlängningen ska användas som ett strategiskt dokument inom hela kommunkoncernen. På så sätt kan översiktsplanen även genomsyra andra styrdokument samt den kommunala utvecklingen inom andra områden än fysisk planering (*ibid.*).

Översiktsplanen ska skapa förutsättningar för att Eskilstuna ska bli en attraktiv kommun att bo och arbeta i samt att besöka (Eskilstuna kommun 2014h). Dessa målsättningar anges möjliggöra en ekonomisk tillväxt och att människor kan leva ett gott liv (*ibid.*). Kultur och att bevara kulturmiljöer anges vara viktigt för att skapa en attraktiv stad (*ibid.*:2013d:5). Eskilstuna kommun har fyra strategiska politiska mål som tillsammans med nationella, regionala och kommunala mål utmynnat i sju mål för den fysiska planeringen, se figur 5.1.

Figur 5.1. Eskilstuna kommuns strategiska politiska mål samt mål för den fysiska planeringen. Källa: Eskilstuna kommun (2014h).

Hållbar utveckling ska uppnås genom förtätning och funktionsintegrering⁶ då strukturerna blir mer kostnadseffektiva (Eskilstuna kommun 2014g). Långa avstånd mellan olika funktioner i staden ger både kommun och invånare högre kostnader genom t.ex. högre anslutningsavgifter (*ibid.*:2014h). På så sätt ger förtätning kommunen mer pengar till att utveckla stadsmiljön. Funktionsintegrering bidrar också till trygghet och säkerhet då människor rör sig i staden vid alla tider på dygnet (*ibid.*).

Eskilstuna kommun anser att fysisk planeringen är viktig för att uppnå hållbar utveckling (Eskilstuna kommun 2013d:4). Översiktsplanen uttrycktes vara ett viktigt verktyg för att uppnå hållbar utveckling då den styr markanvändningen och möjliggör att förändra denna och kommunens utveckling (Intervju 3). Fysiska strukturer påverkar människors livsmiljö och hälsa (Eskilstuna kommun 2014c). Att skapa strukturer som möjliggör fysisk aktivitet, hälsosamma livsvanor och att invånarna kan leva hållbart är därför viktigt (*ibid.*). Fysiska strukturer står kvar under lång tid och beslut kring mark- och vattenanvändning påverkar hur kommunen kan använda sina resurser vilket kräver långsiktigt tänkande från början (*ibid.*:4; Intervju 3).

Fysisk planering anges även vara viktigt i Eskilstuna kommuns lokala Agenda 21. Även här finns mål för de fysiska miljöerna som att boende-, fritids- och arbetsmiljöer ska vara fria från buller, det ska finnas natur- och grönområden i närheten till bebyggelse samt de kulturhistoriska och estetiska värdena i befintliga miljöer ska tas till vara (Eskilstuna kommun 2002:25ff). Den fysiska planeringen anges vara viktig för att åtgärda de problem som är inbyggda i de fysiska strukturerna. Problem som ökad segregation, minskad service i förorter och mindre tätorter, brist på trygghet i de offentliga rummen samt att mycket

⁶ Funktionsintegrering avser att olika typer av funktioner, exempelvis bostäder, arbetsplatser, verksamheter och service, är lokaliserade i en blandning istället för att ha geografiskt åtskilda bostads- och arbetsområden.

av kommunens mark som är lämplig för bebyggelse är förorenad strävar kommunen efter att åtgärda tillsammans med invånarna (*ibid.*:29).

5.2.6. Uppföljning av hållbarhetsarbetet

Eskilstuna kommun strävar efter att hållbarhetsarbete ska kunna mätas och följas upp. Kommunfullmäktiges, nämndernas och de kommunala bolagens årsredovisningar ska beskriva vad som har gjorts för att bidra till hållbar utveckling, vilka resultat detta arbete har gett samt hur kommunen har förenklat för invånarna i Eskilstuna att bidra till hållbar utveckling (Eskilstuna kommun 2014a). På så sätt följs kommunens arbete och hur det bidrar till hållbar utveckling kontinuerligt upp.

Även översiktsplanen och vilka planer och program som följer dess inriktning ska följas upp årligen (Intervju 3). De anställda på kommunledningskontoret ska kommentera om varje enskilt dokument går i översiktsplanens linje eller inte (*ibid.*). Denna uppföljning görs bl.a. genom planindikatorer. Eskilstuna kommun vill utveckla planindikatorer där det går att jämföra olika trafikslag och deras restid. Kommunen anser att detta kan bidra till att välja lämpliga lokaliseringar för t.ex. bostäder utifrån transportmöjligheter (Eskilstuna kommun 2014i). Genom uppföljning av antagna dokument kan de säkerställa att kommunens utveckling går mot ett hållbart samhälle.

5.2.7. Attityder inom kommunen

Det mesta hållbarhetsarbetet upplevs av de intervjuade tjänstemännen ha fungerat bra och skett konsekvent (Intervju 1; 2). En kommunstrateg uppger att Eskilstuna kommun har gjort mycket inom hållbar utveckling och lyckats med merparten av det arbetet (Intervju 2). Att kommunen har gjort mycket inom hållbar utveckling framkommer även i broschyren ”Omställning pågår! 150 stora och små steg i riktning mot det hållbara Eskilstuna” (Eskilstuna kommun 2013a). Där beskrivs 150 saker Eskilstuna kommun har gjort inom hållbar utveckling under de senaste åren.

En intervjuad tjänsteman uttrycker att det finns en trygghet från politiken att de faktiskt genomför det de säger att de ska göra (Intervju 1). De beslut som har tagits uttrycks ha varit motiverade beslut som har fungerat bra i praktiken (Intervju 2). Kommunstrategen upplever att kommunen har utvecklats åt rätt håll och fått ett bredare hållbarhetsarbete (*ibid.*). Många inom kommun-koncernen uppges vara delaktiga och engagerade i hållbarhetsarbetet (Intervju 1). Andra direktörer uppges även prata lika mycket om hållbar utveckling som miljö- och samhällsbyggnadsdirektören (*ibid.*). Att många är delaktiga framgår även i uppföljningen av arbetet där både översiktsplanen och vilka planer som har följt dess inriktning samt kommunfullmäktiges, nämndernas och de kommunala bolagens årsredovisningar ska redovisa hur de har bidragit till hållbar utveckling (Intervju 3; Eskilstuna kommun 2014a).

Politisk vilja och engagemang samt engagerade, kunniga och modiga tjänstemän uttrycktes vara viktiga faktorer för ett framgångsrikt hållbarhetsarbete (Intervju 1; 2). Eftersom kommuner är politiskt styrda organisationer krävs ett politiskt stöd, att politiker gör miljö- och hållbarhetsfrågorna till profilfrågor samt får med sig sina partier och väljarna (*ibid.*). Eskilstuna har länge haft vänsterstyre i kommunfullmäktige där Socialdemokraterna,

Vänsterpartiet och Miljöpartiet sitter i majoritet. Att dessa partier starkt har drivit miljöfrågorna uppges som viktigt för kommunens hållbarhetsarbete (Intervju 2). Även tydliga mål, uppföljning av målen samt resurser uppges tjänstemännen krävs för att nå framgång med hållbarhetsarbetet (Intervju 1; 2). Att hållbarhetsfrågorna är placerade hos kommunledningen anses också vara viktigt då de inte försvinner utan alltid finns med i ledningsgrupper och hos kommunledningen (*ibid.*).

”Attityden [till hållbar utveckling] är ju väldigt positiv, annars så skulle vi inte ha så positiv utveckling om inte politiker och tjänstemän var positiva och såg... inte bara såg problem och kostnader utan också såg det som investeringar för framtiden” (Intervju 2).

Attityden till hållbar utveckling uppges generellt vara positiv hos tjänstemän och politiker och hållbar utveckling upplevs framförallt skapa möjligheter (Intervju 1-3). I en intervju uttrycktes positiv överraskning över att politiker och tjänstemän faktiskt tycker att hållbarhetsfrågorna är väldigt viktiga och att tankesättet verkligen genomsyrar allt arbete inom kommunen (Intervju 1). De intervjuade uttryckte även att de själva tycker att det är intressant med hållbarhetsfrågor (Intervju 1-3). Att arbeta med hållbar utveckling tycks inom kommunen ses som självklart och nödvändigt.

5.3. Kommunikation, delaktighet och samverkan

”Det är ju a och o att kommuninvånarna är engagerade och tycker det är viktigt med miljöfrågor va, för annars skulle det inte gå. Vi skulle aldrig uppnå miljömålen om det var vi tjänstemän som själva skulle göra jobbet” (Intervju 2).

I detta avsnitt behandlas hur Eskilstuna kommun arbetar med att kommunicera sitt hållbarhetsarbete samt vilket resultat denna kommunikation har gett. Sedan behandlas vikten av delaktighet i planering och hur Eskilstuna kommuner arbetar med det. Slutligen behandlas hur kommunen samarbetar med andra kommuner och företag och varför dessa samarbeten är viktiga.

5.3.1. Kommunikation

Eskilstuna kommun använder flera olika kommunikationskanaler för att nå ut till invånarna. De använder allt från kommunens hemsida, broschyrer, handböcker, knacka dörr, utställningar och Facebook (Intervju 2). Kommunen strävar även efter att hitta nya kommunikationskanaler (*ibid.*). De har också gjort filmen ”Konsten att överlämna en planet” för att sprida miljöbudskapet. De jobbar med utbildning genom Naturskolan som undervisar inom miljö, ekologi, kultur osv. samt läromedel för mellanstadiet och gymnasiet (Eskilstuna kommun 2013a:14). Kommunen har fått en kommunikatör och tar nu fram en kommunikationsstrategi för att förbättra kommunikationen (Intervju 2).

Ett annat viktigt kommunikationsverktyg är den digitala kartan i den nya översiktsplanen. Där finns olika typer av lager, från riksintressen till olika typer av mark- och vattenanvändning och sociala värden. Kartan är till för att ge invånarna information (Intervju 3). Tidigare uppges denna information inte ha nått invånarna som därför inte har förstått varför kommunen exempelvis fattar vissa beslut. Kartan kan därför leda till en ökad förståelse för de beslut kommunen fattar. Informationen blir genom den visuella presentationen i

kartan även tydlig och lättförståelig för invånarna. Kartan leder också till att mer information stannar kvar inom kommunen även då enskilda tjänstemän slutar sitt arbete (*ibid.*). Internt kan även tjänstemännen på kommunen själva lägga på lager vilket har breddat kartans användningsområden (*ibid.*).

Ett exempel på en informationsåtgärd är Spadenprojektet. Det går ut på att kommunen sätter upp en skylt med en spade och information om att de vill få in synpunkter från invånarna innan ett visst projekt börjar, se figur 5.2. Syftet med projektet är att få in synpunkter så tidigt som möjligt (Intervju 3.).

Figur 5.2. Informationsskylt inom Spadenprojektet. Källa: Eskilstuna kommun (2014).

Eskilstuna kommun har fått flera utmärkelser för deras hållbarhetsarbete. De har t.ex. blivit utnämnda till Sveriges miljöbästa kommun 2012, tvåa 2013 och blivit årets återvinningskommun 2011 för sitt optiska avfallssorteringsystem (Eskilstuna kommun 2013a:3). År 2013-2014 kom de till final i den internationella tävlingen "Earth Hour City Challenge" (Intervju 2). Utmärkelserna har kommunicerats till invånarna genom att t.ex. bjuda på tårta då Eskilstuna vann "Sveriges miljöbästa kommun" och uppges ha skapat både stolthet och förvåning (*ibid.*). Att kommunen uppmärksammas både nationellt och internationellt inom området är viktigt i marknadsföringssyfte (*ibid.*).

De genomför även event med anknytning till hållbar utveckling och har anordnat Världsmiljödagen längst i världen. De anordnar även årligen "I stan utan min bil", "Europeiska mobilitetsveckan" och "Earth Hour" (Eskilstuna kommun 2013a:13ff). Att anordna event samt vara ute och kommunicera med invånarna är viktigt då det skapar dialog (Intervju 2). Det skapar även medvetenhet om det arbete som pågår inom kommunen och motivation att själva bidra till detta arbete (*ibid.*).

Kommunikationen av hållbarhetsarbetet har lett till att invånarna är medvetna om att Eskilstuna kommun är bra på miljöarbete i förhållande till andra kommuner (Intervju 2). Detta beror troligen mycket på kommunikationen kring olika utmärkelser, framförallt ”Sveriges miljöbästa kommun” år 2012 (*ibid.*). En tjänsteman tror att denna medvetenhet skapar engagemang och drivkraft för invånarna att själva delta i arbetet (*ibid.*). Många invånare uppfattas vara positiva till det hållbarhetsarbete som genomförs och berättar gärna hur de själva bidrar (*ibid.*). Att invånarna är medvetna om det hållbarhetsarbete som genomförs är värdefullt ur marknadsföringssynpunkt då invånarna är de viktigaste bärarna av ett varumärke (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013). Utan att invånarna delar den bild av Eskilstuna som kommunen vill utstråla blir varumärket inte trovärdigt (*ibid.*).

5.3.2. Delaktighet

Eskilstuna kommun kan göra mycket för att uppmuntra invånarna att arbeta för en hållbar utveckling (Intervju 1). Genom att göra det lätt för invånarna att vara miljövänliga t.ex. genom det smarta källsorteringssystemet, möjliggör kommunen för fler invånare att delta i arbetet att uppnå hållbar utveckling (*ibid.*) En kombination av välfungerande system och att invånarna vill bidra framhålls som viktigt (*ibid.*). Att invånarna deltar i hållbarhetsarbetet är viktigt då kommunen inte själva kan uppnå hållbar utveckling utan är beroende av att invånare och företag bidrar (Intervju 2). Kommunen anser att det är viktigt att invånarna kan påverka kommunen och dess arbete men även att alla invånare delar på ansvaret att arbeta för att uppnå hållbar utveckling (Eskilstuna kommun 2002:7.). För att invånarna ska vilja bidra är det viktigt att kommunen föregår med gott exempel. Det gör Eskilstuna genom att t.ex. åtgärda sina egna transporter och energianvändning (Intervju 1).

I framtagandet av den nya översiktsplanen var ett av uppdragen att nå ut till kommunens invånare i en större utsträckning än tidigare (Intervju 3). För att åstadkomma detta var tjänstemännen ute i de offentliga rummen för att skapa dialog och informera om arbetet. Det var även möjligt att lämna in synpunkter via mobiltelefon. Delaktighet framhålls som både viktigt och svårt. Anledningar till detta är att kommunen inte kan ta hänsyn till alla synpunkter, det tar lång tid innan invånarna får återkoppling och de långsiktiga tidsperspektiven gör det svårt att få förståelse för vissa beslut. Det uppges även vara svårt att hitta tider som passar både tjänstemän och olika aktörer (*ibid.*).

5.3.3. Samarbeten

Eskilstuna kommun deltar i flera kommunala samarbeten som Sveriges Ekokommuner och ”Uthållig kommun” (Eskilstuna kommun 2013a:15). Eskilstuna är även medlem i ”Klimatkommunerna” som samlar kommuner, landsting och regioner med aktivt lokalt klimatarbete (*ibid.*). Kommunala samarbeten uppges vara viktiga för att uppnå hållbar utveckling (Intervju 2). De anges vara viktiga för att hitta goda exempel och diskutera gemensamma problem. Om kommunen stöter på motstånd är det lättare att ta sig vidare om det finns goda exempel från andra kommuner. Olika aktörer har ofta liknande problem vilket möjliggör att tillsammans hitta en gemensam lösning. De kommunala samarbetena stärker även deltagarna och ökar kunskapen genom att träffas, diskutera och ha bra föreläsare. De skapar också kraft då

kommunerna genom dessa samarbeten kan påverka nationellt. Slutligen framhävs att samarbetena även har ett egoistiskt syfte att skapa marknadsföring till kommunen och att synas (*ibid.*).

Kommunen bedriver även samarbeten med företag, bl.a. genom projektet ”Energieffektiva företag i Eskilstuna” där 22 företag deltog och minskade sin energianvändning med 33 procent i genomsnitt (Eskilstuna kommun 2013a:5). Att samarbeta med företag är viktigt både för att företagen själva ska bli miljösmartare men även för att kunna uppnå hållbar utveckling inom kommunterritoriet. Kommunen har även andra samarbetspartners både nationellt och internationellt i olika sammanhang.

5.4. Eskilstuna kommuns image och miljöprofil

”Miljöhänsyn och miljöanpassad produktion är ingen bromskloss – numera är den ett konkurrensmedel” (Eskilstuna kommun 2002).

Eskilstuna kommun jobbar mycket med hållbar utveckling samt uppges vara bra på det de gör (Intervju 2). Tillsammans med olika utmärkelser och event gör det att de har fått en tydlig miljöprofil. En tjänsteman uppger att Eskilstuna kommun får studiebesök från hela världen för att titta på deras arbete, vilket skapar glädje hos invånarna (*ibid.*). Att invånarna har insett att Eskilstuna kommun är framstående på miljö- och hållbarhetsfrågor samt att de faktiskt tar ansvar och bryr sig om natur och miljö uppges skapa stolthet hos invånarna (Intervju 1).

En tjänsteman beskriver att Eskilstuna gärna vill framstå som attraktiva då de är framstående inom både miljö och klimat samt diskriminerings- och rättvisefrågor (Intervju 2). Det händer även mycket i Eskilstuna i form av olika event och omfattande kommunalt hållbarhetsarbete vilket kan locka människor som är intresserade av dessa frågor (Intervju 1). Förhoppningen är att detta arbete och profileringen inom hållbar utveckling ska bidra till Eskilstunas utveckling genom t.ex. nya arbetstillfällen (Intervju 2).

En profil inom hållbar utveckling ses som en fördel och konkurrensfaktor för kommunen. Denna profilering anses inte vara avgörande för, men kan vara en bidragande orsak till, att människor eller företag väljer att flytta till kommunen (Intervju 1; 2). Miljöprofilen och framstående arbete i sociala frågor kan alltså göra att Eskilstuna framstår som attraktiva (*ibid.*). Kommuninvånarna är medvetna om miljöprofilen men inte invånare i övriga Sverige (Eskilstuna kommun och marknadsföring 2013). Dock börjar de som arbetar med miljö bli medvetna om att Eskilstuna är framstående inom området (Intervju 2).

Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete kan även vara positivt för företag i kommunen då arbetet ger ringar på vattnet och kan bidra till att företag blir bättre på miljöområdet (Intervju 1; 2). Detta kan göra att företagen får konkurrensfördelar. Eskilstuna kommun arbetar med att försöka uppmuntra och stimulera företag att bli grönare på olika sätt vilket är viktigt om de ska bli framstående inom miljö (*ibid.*). Kommunen strävar också efter att utveckla kluster av miljöföretag vilket uppges vara lättare om kommunen ligger långt fram inom miljöområdet och har en sådan profil (Intervju 2). Så småningom skulle det kunna ge ett grönt näringsliv och Eskilstuna kommun skulle således

kunna bygga upp ett starkare näringsliv och återfå några av de 10 000-tals jobb som förlorades vid omstruktureringar i industrin.

5.4.1. Varumärkesplattform Eskilstuna

”Arbetet med **hållbarhetsfrågor** har lyft fram Eskilstuna i strålkastarljuset. Vi tar hållbarhetsfrågorna längre än vad de flesta andra gör och är nationellt och internationellt ledande inom **miljöarbetet**. Vi är dessutom framgångsrika inom **hållbar handel**, vi är föregångare inom **HBQTQ-området** och internationellt erkända för vårt **jämställdhetsarbete**” (*Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013*, deras betoning).

Eskilstuna kommun och företaget Eskilstuna marknadsföring påbörjade under 2012 ett arbete med ”Varumärkesplattform Eskilstuna” (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013). Syftet är särskilt att stärka kommunens attraktivitet och identitet, skapa en ökad stolthet hos invånarna samt att fler ska känna till Eskilstuna och vad kommunen står för (*ibid.*). Arbetet bedrevs tillsammans med över 2000 olika intressenter inom bl.a. närings- och föreningsliv. I processen genomfördes undersökningar, workshops m.m. där invånarnas och medias bild av Eskilstuna undersöktes. Varumärket utgår från invånarnas bild av kommunen och har utifrån den identifierat vad som gör kommunen unik och vad de vill identifieras med (*ibid.*).

Både från invånare samt i media och i tidigare undersökningar framhövdes Eskilstuna som en ”satsande miljöstad” med styrkor som ”miljömässig” och ”hållbarhet” (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013). Invånarna uttryckte stolthet över miljöarbetet i Eskilstuna samt kommunens mångfald och industrihistoria (*ibid.*). Dock är Eskilstuna fortfarande en relativt okänd plats för övriga Sverige (*ibid.*).

Miljö- och jämställdhetsarbete och rättvis handel lyftes fram som kommunens tillgångar (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013.). Eskilstuna anses ha fördelar av att ligga nära Stockholmsregionen. Även kommunens miljökompetens, hållbarhet och mångfald ger tydliga fördelar. Miljömedvetenhet framhölls som ett av kommunens värden då kommunen ligger långt fram inom miljöområdet och det är lätt för invånarna att leva ett miljösmart liv. Att kommunen driver hållbarhetsfrågorna längre än många andra samt både har ett miljö- och jämställdhetsarbete i världsklass framhålls som huvudbudskap. Plattformen utmynnar i varumärkeslöftet ”En av världens miljösmartaste industristäder” (*ibid.*).

5.5. Andra fördelar av hållbarhetsarbetet

”Tänker man hållbart så tänker man nästan alltid rätt” (Intervju 2).

Inom Eskilstuna kommun tycks det vara självklart att de olika hållbarhetsdimensionerna hänger ihop, påverkar varandra samt att detta kan ge olika fördelar. I översiktsplanen står: ”Att skapa en långsiktigt hållbar samhällsstruktur ger inte bara miljömässiga och sociala fördelar utan också ekonomiska vinster” (Eskilstuna kommun 2014k). Även i samtliga intervjuer uppgavs det som viktigt för kommunens fortsatta utveckling att jobba med hållbar utveckling (Intervju 1-3). Hållbarhetsarbetet gör att kommunen syns både nationellt och internationellt samt upplevs som moderna och innovativa.

Kommunen blir även resurseffektivare, genom t.ex. effektiviseringar av energi och transporter inom både kommunterritoriet och den kommunala verksamheten, vilket är fördelaktigt ekonomiskt. Genom att tänka hållbart kan kommunen även ta rätt beslut från början och slippa investera i ohållbar teknik som kräver att de investerar om senare (Intervju 2). Att investera rätt är fördelaktigt för både kommunens ekonomi och för miljön. Att tänka hållbart framhålls som att tänka smart eller att tänka rätt (*ibid.*).

Att Eskilstuna kommun arbetar med resiliens anses ge kommunen fördelar då de blir mindre sårbara för förändringar (Intervju 1). Att ha funderat kring alternativa lösningar ger kommunen större möjligheter om en kris eller ett problem skulle inträffa. Om t.ex. oljepriset skulle stiga kraftigt har kommunen redan funderat kring en alternativ energiförsörjning och kan själva producera biogas för att driva stadsbussarna. De kan även slippa hamna helt i händerna på andra om en kris skulle inträffa genom att själva kunna producera mat och ha etablerade samarbeten med olika aktörer (*ibid.*). Det uttrycktes också vara glädjande att veta att det Eskilstuna kommun gör inom resiliens ligger bland de främsta i världen enligt Stockholm Resilience Centre och att det inte finns så många andra städer som har gjort ett liknande arbete (Intervju 2).

Att mark och vatten har sociala och ekonomiska konsekvenser anges vara självklart (Intervju 1). I Eskilstuna kommun finns över 600 förorenade områden (Eskilstuna kommun 2012a:12) vilket gör det dyrt att bygga då marken först måste saneras. Naturmiljön påverkar även människors hälsa och livsmiljö. Kommuninvånarna har uttryckt att de skulle vilja bada i Eskilstunaån som idag är så pass förorenad att det inte går att bada i den (Intervju 1). Ett annat exempel är att minskat bilberoende ger hälsoeffekter som ökad motion och välmående, mindre avgaser, buller och barriäreffekter i staden (Intervju 2). Den kretsloppspark som byggs upplevs också kunna ge både miljömässiga och ekonomiska fördelar genom att t.ex. att ett företags restprodukter kan bli råvaror för ett annat företag (Intervju 1). Kretsloppsparken kan skapa jobb och minska andelen sopor som skickas till förbränning, vilket ger ekonomiska vinster för kommunen (*ibid.*). Arbetet med miljö och hållbar utveckling upplevs vara en konkurrensfördel för både kommunen och företag (Intervju 1; 2).

Att de tre hållbarhetsdimensionerna påverkar varandra är även tydligt i kommunens lokala Agenda 21. Här står att kväveläckage från jordbruket både leder till övergödning samt utgör en direkt hälsorisk samt att grönsstrukturer är viktiga för både den biologiska mångfalden och för folkhälsan (Eskilstuna kommun 2002:16; 2002:26). Således tydliggörs hur ren mark och rent vatten eller minskad övergödning får positiva hälsoeffekter. Likaså hur minskad bilanvändning och vägtransporter både leder till positiva hälsoeffekter och minskad miljöpåverkan. Det framgår även hur sociala problem skapar ekonomiska problem. Genom att minska antalet sjukskrivningar skapas lägre vårdkostnader samt lägre kostnader för arbetsgivare. Den lokala Agenda 21 visar hur det är möjligt att uppnå fördelar inom olika områden genom att jobba med hållbar utveckling. Utöver detta är det även fördelaktigt i sig självt att få en bättre och renare miljö, ökad hälsa och bättre ekonomi. Listan över denna typ av fördelar skulle kunna göras lång. Den visar dock tydligt vilken typ av fördelar kommuner skulle kunna få genom att jobba med hållbar utveckling.

6. Analys av Eskilstunas hållbarhetsarbete

6.1. Framgångsfaktorer och kommunens arbete

Eskilstuna kommun definierar både vad hållbar utveckling generellt betyder och vad begreppet innebär inom kommunen. Att bryta ner begreppet och vad det innebär i den egna regionen anser Hilding-Rydevik, föreståndare för Centrum för biologisk mångfald vid Sveriges Lantbruksuniversitet et al. (2004) är ett villkor för att arbeta framgångsrikt med hållbar utveckling. Eskilstuna kommun definierar även vad hållbar utveckling innebär inom olika mer specifika områden som energi eller fysisk planering genom konkreta mål, delmål och åtgärder. Både Liljenfeldt och Keskitalo (2011) doktorand respektive professor i geografi och ekonomisk historia samt Svedin (1992) professor vid Stockholm Resiliens Centre framhäver att begreppet ”hållbar utveckling” är kontextberoende och därför måste definieras i varje enskilt fall. Detta har Eskilstuna kommun gjort genom att definiera vad begreppet innebär i kommunen samt satt upp konkreta mål och åtgärder inom olika områden. Att de har tagit utgångspunkt i olika dokument och mål för att definiera begreppet har antagligen bidragit till en bredd i hållbarhetsarbetet och att det behandlar både miljömässiga och sociala aspekter.

Begreppet ”hållbar utveckling” uppges inte längre användas inte i alla planer och program inom Eskilstuna kommun. I stället preciserar de konkret vad de vill åstadkomma. Vikten av att definiera vilken typ av utveckling som eftersträvas och vad den utvecklingen innebär är något Jørgensen (2004) doktor i sociologi betonar. Att de har satt upp konkreta mål och åtgärder har antagligen varit nödvändigt för att göra begreppet hanterbart och faktiskt kunna arbeta praktiskt med hållbar utveckling. Konkreta mål är även positivt då de är lättare att arbeta utifrån samt att mäta utvecklingen mot. Detta är viktigt för att se att det arbete som läggs ner faktiskt leder någonstans och för att se resultat av hårt arbete. De konkreta målen gör det antagligen lättare för tjänstemännen att förstå vad de ska uträtta och har således förmodligen bidragit till att hållbarhetstanken finns med i hela kommunens verksamhet och allt de gör. Dock har Eskilstuna kommun ingen övergripande målsättning för hela hållbarhetsarbetet. Detta går att kritisera, då en sådan antagligen skulle bidra till att hålla ihop arbetet mer samt ge en helhetsbild.

6.1.1. Framgångsfaktorer

Eskilstuna kommun betonar engagemang, handlingskraft och vilja från politiker och tjänstemän som viktiga framgångsfaktorer för hållbarhetsarbetet. Kommunen har både tjänstemän och politiker som är intresserade av arbetet och som driver det och inspirerar andra. Engagemang kring miljöfrågor från politiker och tjänstemän samt politisk handlingskraft och eldsjälur som driver arbetet betonar Hilding-Rydevik et al., (2004) som viktigt för ett framgångsrikt hållbarhetsarbete. Att det finns en trygghet från politiken i Eskilstuna att de faktiskt gör det de har åtagit sig uppges vara positivt. Även attityden till hållbar utveckling uppges vara positiv inom kommunen.

Eskilstuna kommun har fått acceptans från politiken och kommunledningen för att arbetet med hållbar utveckling kräver extra resurser. De har bl.a. fått en miljö- och samhällsbyggnadsdirektör och en kommunikatör. Även detta är en förutsättning Hilding-Rydevik et al (2004) framhäver som viktig i

hållbarhetsarbetet. Slutligen betonar en tjänsteman att det är viktigt att ha tydliga mål och att dessa följs upp, vilket även sker i Eskilstuna kommun. Ovanstående faktorer tycks ha varit viktiga för att Eskilstuna kommun har kommit så långt inom hållbarhetsfrågorna som de har gjort idag.

Eskilstuna kommun har också placerat hållbarhetsfrågorna högst upp i kommunen hos kommunledningen. Det innebär att dessa frågor alltid finns med i allt kommunen gör. Att hela kommunkoncernen deltar i hållbarhetsarbetet framhålls av Hållbarhetsrådet (2006) som en viktig faktor. Att alla i kommunorganisationen är engagerad i arbetet syns i framtagandet av den nya översiktsplanen där tjänstemän från olika delar av kommunen deltog i arbetet. Att hela organisationen är involverad beskrevs också i en intervju som att ekonomidirektören pratar lika mycket om hållbar utveckling som miljö- och samhällsbyggnadsdirektören (Intervju 1). Detta är viktigt för att hållbar utveckling ska finnas med i hela kommunkoncernen och i princip allt kommunalt arbete som genomförs. Det är även nödvändigt för att få bredd i hållbarhetsarbetet samt för att inkludera olika frågor och perspektiv. Det är svårt att bekräfta att hållbarhetsarbetet faktiskt genomsyrar hela kommunens organisation eller att attityden är så positiv som den uttrycks vara. Dock har det framhållits vid samtliga tre intervjuer vilket tycks bekräfta detta.

6.1.2. Kommunens hållbarhetsarbete

Eskilstuna kommun har antagit ett dokument för deras lokala hållbarhetspolitik i form av en lokal Agenda 21. Detta uppfyller en av Hilding-Rydevik et al., (2004) förutsättningar för framgångsrikt hållbarhetsarbete: att presentera engagemanget och arbetet kring hållbar utveckling i ett dokument. I den lokala Agenda 21 har kommunen samlat kommunens olika målområden inom hållbar utveckling. Att dessa även förenas i ett dokument där kommunen betonar vilka frågor som är prioriterade är positivt. Det ökar sammanhållningen av hållbarhetsarbetet som i övrigt tar form i olika planer och program. Att samla de olika målområdena i ett dokument gör att arbetet med hållbar utveckling hålls samman inom begreppet även om kommunen i övrigt enbart har mer konkreta mål och presenterar det i andra separata dokument. Dock skulle det vara intressant att veta vad som har skett sedan 2002 då dokumentet antogs och hur arbetet har utvecklats sedan dess.

Eskilstuna kommun gör mycket inom både ekologisk och social hållbarhet. Inom ekologisk hållbarhet arbetar de bl.a. med solenergi och biobränslen samt vårdar och sköter värdefulla naturmiljöer. Eskilstuna kommun utgår även från Det Naturliga Stegets hållbarhetsprinciper. Detta innebär att de accepterar planetens gränser och att tillgången på t.ex. naturresurser är begränsad. Eskilstuna kommun försöker således använda så lite av jordens resurser i form av material eller fossila bränslen som möjligt och istället använder de förnybara bränslen och uppmuntrar återanvändning och återvinning. Att acceptera planetens gränser är även ett av de villkor för uthållig planering som den assisterande planeringsprofessorn Wheelers (2004) framhåller och som Eskilstuna kommun genom ovanstående åtgärder respekterar.

Inom social hållbarhet arbetar Eskilstuna kommun med bl.a. att förbättra folkhälsan, skapa bättre levnads- och arbetsvillkor samt jämställdhets- och diskrimineringsfrågor. Boverket (2000) framhåller utmaningar som att skapa

trygga och hälsosamma miljöer och att skapa tillgänglighet för alla. Detta försöker Eskilstuna kommun uppnå genom bl.a. att satsa på fysisk aktivitet i skola och skola och erbjuda jämställd kommunal service till alla invånare. Således försöker de uppfylla flera av dessa utmaningar kring hållbar utveckling i den fysiska planeringen. Det sociala hållbarhetsarbetet i Eskilstuna kommun ger även en bredd till det mer traditionella miljöarbetet som Hållbarhetsrådet (2006) fann att många kommuners hållbarhetsarbete utgick ifrån.

Kommunen har även insett att de fysiska strukturer som skapas står kvar under lång tid och därför påverkar kommunens utveckling. De anser att mark- och vattenanvändningen påverkar hållbar utveckling och strävar därför efter att skapa långsiktigt hållbara fysiska strukturer. Eskilstuna kommun strävar även efter att skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem genom att satsa på hållbara transporter som gång, cykel och kollektivtrafik. Genom förtätning och funktionsintegrering vill de även utveckla den bebyggda miljön, skapa en attraktiv stadsmiljö och bidra till hållbar utveckling. Att skapa långsiktigt hållbara fysiska strukturer, ett hållbart transportsystem, utveckla den bebyggda miljön samt planera strategiskt är andra utmaningar för hållbar utveckling i den fysiska planeringen som Boverket (2000) framhåller. Dock hade det på sina ställen varit intressant med tydligare beskrivningar av hur målen ska uppnås.

Genom att arbeta med resiliens har kommunen fokuserat på svagheter och sårbarheter kring fyra fokusområden samt svängningar och störningar i olika typer av system och vad det kan innebära. Detta arbete anges ha varit positivt då det har gett en ökad förståelse för begreppet ”hållbar utveckling” som ibland kan anses vara tomt och intetsägande. Resiliens uppges också ha breddat och fördjupat begreppets innebörd samt synliggjort kopplingar mellan olika områden och dimensioner av hållbar utveckling. Eskilstuna kommun betonar även att långsiktiga tidsperspektiv och helhetssyn är viktigt i hållbarhetsarbetet. Att arbeta med och förstå värdet av långsiktiga tidsperspektiv och helhetssyn framhåller Wheelers (2004) som villkor för uthållig planering. Boverket (2000) anger även att en utmaning för fysisk planering är att bygga upp beredskap för samhällsförändringar vilket Eskilstuna kommun genom ovanstående arbete gör. Arbetet med resiliens anges även ha ökat samarbetet inom kommun-koncernen.

6.2. Värdet av kommunikation

Inom den kommunikativa planeringsteorin ses delaktighet, fungerande dialog och samverkan som centrala delar (Hermelin 2005; Allmendinger 2009). Eskilstuna kommun arbetar med information och att kommunicera vad kommunen arbetar med och vad som händer i kommunen. De använder flera olika kommunikationskanaler: från dörrknackning till broschyrer och internet. Att kommunen använder olika kanaler är viktigt för att möta alla invånares villkor, förutsättningar och behov. Bredden i kommunikationskanaler gör att alla invånare har möjlighet att ta del av informationen vilket är viktigt ur demokrati- och jämlikhetsperspektiv. Detta överensstämmer med den kommunikativa planeringen som präglas av jämlikhet, social rättvisa, demokrati och hållbarhet (Hermelin 2005; Allmendinger 2009).

Den digitala kartan i översiktsplanen är även ett viktigt verktyg för att ge kommuninvånarna information samt öka förståelsen för kommunala beslut.

Ett av uppdragen i framtagandet av den nya översiktsplanen var att involvera invånarna mer än tidigare. Kommunen jobbar även med att invånarna ska vara delaktiga i arbetet med hållbar utveckling. Att involvera kommuninvånarna är viktigt för att de ska få förståelse för och acceptera det arbete som kommunen gör. Eskilstuna kommun jobbar även mycket med att alla ska vara delaktiga och få fatta beslut vilket Healey (1996) professor emeritus samt specialist inom planeringsteori och samhällsplanering understryker som viktigt inom kommunikativ planering. Eskilstuna kommun anser att det är viktigt att invånarna även kan vara med och påverka de faktiska besluten. Hermelin (2005) professor i geografi, framhåller att det är viktigt inom kommunikativ planering att själva planeringsprocessen går rätt till och accepteras av alla aktörer. Genom att vara ute mycket i de offentliga rummen och skapa dialog med invånarna försöker Eskilstuna kommun säkerställa att alla kan tycka till och höras i processen. Dock går det att ifrågasätta vilken medvetenhet som finns hos invånarna att t.ex. den digitala kartan i översiktsplanen existerar.

Även samverkan är en viktig del i arbetet med hållbar utveckling. Eskilstuna kommun deltar i flera kommunala samarbeten, t.ex. Uthållig kommun och Ekokommunerna. Samarbeten uppges vara viktiga för att hitta goda exempel och lösa gemensamma problem men även för att marknadsföra kommunen och synas i nationella sammanhang. Dessa samarbeten har antagligen bidragit till Eskilstuna kommuns framgångsrika hållbarhetsarbete men även att kommunen har syns i olika sammanhang och börjat få uppmärksamhet för deras hållbarhetsarbete. Detta märks då kommunen fått ta emot studiebesök från hela världen. Kommunen samarbetar även med företag och organisationer bl.a. för att minska företagets energianvändning. De försöker även inkludera företag och organisationer i planeringsprocesser samt samarbetar ofta lokalt då event genomförs. Det vore dock intressant att veta om närheten till Energimyndigheten eller Interaktiva institutet har påverkar Eskilstuna kommuns framgång med hållbarhetsarbetet. Energimyndigheten är ansvariga för "Uthållig kommun" och det skulle därför vara möjligt att Eskilstuna kommun har fått fördelar av att ligga nära Energimyndigheten.

Något som motiverar kommunikativ planering, deltagande och samarbeten inom hållbar utveckling är att vad kommunen själva kan uppnå är begränsat. Kommunen är beroende av att även invånare och företag arbetar för hållbar utveckling. Kommunen kan dock förenkla för invånare och företag att göra rätt val och vara miljösmarta genom att t.ex. investera i smarta lösningar. I intervjuerna framkom att det är viktigt att kommunen föregår med gott exempel för att motivera att även företag och invånare ska agera mot hållbar utveckling (Intervju 1). Detta gör Eskilstuna kommun genom att effektivisera sin egen energianvändning och använda hållbara transportmedel. Då kommunen är beroende av att invånare och företag deltar i hållbarhetsarbetet är det viktigt att kommunen lyckas involvera dessa i arbetet vilket de gör genom kommunikation och genom att skapa smarta system.

Även företagen beskrivs få fördelar av det kommunala arbetet med hållbar utveckling då det ger ringar på vattnet. Det kommunala arbetet kan bidra till att även företag inom kommunterritoriet blir bättre på miljö och hållbar utveckling och får konkurrensfördelar av detta. I Eskilstuna finns redan några företag, myndigheter och organisationer inriktade på just energi- och miljö.

Detta, tillsammans med kommunens tydliga inriktning inom området, gör det möjligt att kommunen kan skapa kluster av företag inom miljöbranschen. På så sätt kan Eskilstuna i förlängningen skapa ett grönt näringsliv och fler arbetstillfällen. Dock är det svårt att avgöra hur sannolikt det är att detta kommer att ske och det finns ännu inga tecken på att så är fallet.

6.3. Den miljösmarta fristaden

De utmärkelser Eskilstuna kommun har fått och de event som har genomförs har lett till att invånarna är medvetna om att kommunen är framstående inom hållbar utveckling. Det framstående arbetet, och studiebesöken från hela världen som det har medfört, beskrivs ha lett till stolthet och medvetenhet hos invånarna. Invånarna uppges tycka det är positivt kommunen faktiskt tar ansvar och att de kan ta ansvar tillsammans (Intervju 1). Således har engagemang skapats hos invånarna att själva delta i hållbarhetsarbetet. Att skapa stolthet, tillhörighet och gemenskap hos invånarna är något Kavaratzis och Ashworth (2012) doktor och föreläsare i marknadsföring samt professor i skötsel och förvaltning av kulturarv, är viktigt inom marknadsföring. Genom att invånarna känner stolthet över kommunen och dess arbete skulle även kunna öka Eskilstunas självförtroende, något som idag anges vara en svaghet för kommunen (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013).

Eskilstuna kommun fokuserar på platsen och dess historia, kultur och sociala villkor. De framhäver sin historia som industristad och fristad, samtidigt som de betonar andra värden som är centrala idag. Att lyfta fram platsen, dess egenskaper och värden anser Wheeler (2004) är viktigt för ett framgångsrikt hållbarhetsarbete. Att kommunen lyfter fram positiva värden som deras framstående hållbarhets- och jämställdhetsarbete kan även göra att invånarnas bild av Eskilstuna, som delvis präglas av kriminalitet och arbetslöshet (Eskilstuna kommun och Eskilstuna marknadsföring 2013), blir mer positiv. Eskilstuna kommun lyfter även fram hur kommunen skiljer sig från andra platser vilket Syssner (2012) föreståndare för Centrum för Kommunstrategiska Studier, anser är viktigt för att effektivt marknadsföra en plats.

Eskilstuna kommun vill gärna framstå som attraktiv, vilket även Syssner (2012) beskriver som en viktig faktor i platsmarknadsföring. De tror att arbetet med hållbar utveckling är en viktig del i detta och för att locka företag och invånare. Kommunens tydliga miljö- och hållbarhetsarbete anses vara en tillgång i marknadsföringssyfte och de använder även varumärkesplattformen i detta. Att kommunen ligger långt fram inom miljö och driver hållbarhetsfrågorna längre än de flesta andra kommuner är också fördelaktigt. De flesta invånare i övriga Sverige är inte medvetna om att Eskilstuna är framstående in om hållbarhetsfrågor vilket gör att det är viktigt för kommunen att sprida detta budskap för att få en konkurrensfördel nationellt sett. Kommun tycks även ha insett att invånarna är de viktigaste bärarna av varumärket och att bilden de förmedlar måste utgå från invånarna bild av Eskilstuna för att vara trovärdig.

Profilen som en ”miljökommun” eller ”hållbar kommun” tror de intervjuade tjänstemännen kan leda till att kommunen syns och får konkurrensfördelar. De tror att denna profil kan vara en bidragande orsak till att människor eller företag väljer att flytta till Eskilstuna. Att en profil som framstående inom miljö och hållbarhet kan ge konkurrensfördelar och vara fördelaktigt för en kommun

framhålls både av Boverket (2004) och av Internationella Miljöinstitutet (2011). Även företag i kommunen upplevs få konkurrensfördelar av att ligga i en kommun som jobbar mycket med hållbar utveckling då även företagen blir bra på miljö och får konkurrensfördelar. Även invånarna uppges få fördelar genom arbetet med hållbar utveckling, t.ex. då staden mer utgår från människor istället för bilar och då människors livsmiljö blir renare och mer attraktiv. Hållbarhetsarbetet gör att kommunen upplevs som modern, innovativ och framåtsträvande samt uppmärksamhet både nationellt och internationellt. Dock är varken företagens eller invånarnas fördelar något som ännu påvisats.

Arbetet med hållbar utveckling uppges vara viktigt för, och en självklar del av, kommunens fortsatta utveckling (Intervju 1; 2). Eskilstuna kommun uppges få fördelar av deras hållbarhetsarbete genom besparingar och resurseffektivitet. Detta sker genom effektiviseringar av exempelvis transporter eller energi både inom kommunens egen verksamhet och inom kommunterritoriet. Denna typ av effektiviseringar sparar både på ekonomi och miljö. En annan fördel är att kommunen genom att tänka långsiktigt och hållbart kan ta rätt beslut från börjar. På så sätt slipper de spendera dyra pengar på att investera om i senare skede. De har således insett att det finns både miljömässiga och ekonomiska vinster av att tänka långsiktigt och ta rätt beslut från början. Då samhällsutvecklingen går mot att miljö och hållbarhet blir allt viktigare kommer miljötänk och smarta investeringar förmodligen bli ännu viktigare framöver.

Även arbetet med resiliens anses ge kommunen fördelar. Då de har funderat kring alternativa lösningar samt hur svängningar och störningar i olika system kan påverka dem är de mindre sårbara om t.ex. en oljekris eller ekonomisk kris skulle inträffa eller om klimatförändringarna blir mer påtagliga. Att de har tänkt kring dessa frågor och har börjat arbeta med lösningar gör att de inte blir helt beroende av andra om en kris eller störning skulle ske. Att de har funderat kring alternativa energilösningar, kan driva sina egna bussar med biobränslen samt har funderat kring alternativ livsmedelsförsörjning och har etablerade samarbeten med olika aktörer är positivt om problem skulle uppstå. Arbetet med resiliens ger även kommunen uppmärksamhet även internationellt sett då det kommunen gör inom resiliens är bland det främsta i världen.

Utöver detta finns även mer självklara fördelar av att arbeta med hållbar utveckling. En ren och god miljö eller god folkhälsa är fördelaktigt i sig själv. Även att de tre hållbarhetsdimensionerna påverkar varandra tycks vara tydligt. Eskilstuna kommun uttrycker detta bl.a. i formuleringen: ”Att skapa en långsiktigt hållbar samhällsstruktur ger inte bara miljömässiga och sociala fördelar utan också ekonomiska vinster” (Eskilstuna kommun 2014h). Att kommunen kan få fördelar inom både ekonomi och hälsa genom att skapa en renare och mer attraktiv inne- och utemiljö var också tydligt både i de genomförda intervjuerna samt i den lokala Agenda 21. En renare miljö och säkrare arbetsmiljö ger friskare invånare men även ekonomiska fördelar i form av exempelvis färre antal sjukskrivningar och skador. Hållbarhetsarbetet beskrevs på flera sätt bidra till en attraktivare miljö, t.ex. då vatten av god kvalitet i Eskilstuna skulle möjliggöra för kommuninvånarna att bada där, något invånarna uttrycker en önskan att kunna göra. Att arbetet med hållbar utveckling leder till positiva effekter inom andra områden tycks i princip vara självklart inom kommunen.

7. Slutsatser

Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete och upplevelser av det

Eskilstuna kommun förmedlar en mängd olika konkreta åtgärder inom hållbar utveckling. Detta framgår dels i broschyren ”Omställning pågår! 150 stora och små steg i riktning mot det hållbara Eskilstuna” men även på kommunens hemsida, i översiktsplanen och i arbetet med resiliens. Arbetet med resiliens anses ha varit positivt för att fylla begreppet ”hållbar utveckling” med innehåll samt för att ha funderat över alternativa lösningar. Även deras lokala Agenda 21 är ett viktigt verktyg för att förena hållbarhetsarbetet och presentera kommunens visioner och mål inom hållbar utveckling. Hållbarhetsarbetet upplevs av de kommunala tjänstemännen ha fungerat bra och vara positivt för kommunen. Även kommunens invånare uppges känna stolthet över detta arbete som även uppges ha skapat medvetenhet och engagemang.

En anledning till att Eskilstuna kommun har kommit långt inom hållbarhet är att de har operationaliserat och konkretiserat hållbar utveckling till mål och delmål. Det är viktigt för att specificera vad som ska uppnås och för att se att arbetet leder någonstans. I övrigt har engagemang och vilja från politiker och tjänstemän varit viktigt i Eskilstuna kommuns arbete med hållbar utveckling. Att politiken och kommunledningen är engagerade i arbetet samt att de har accepterat att det krävs extra resurser för att jobba med hållbarhet anses även ha varit viktigt. Att hållbarhetsfrågorna är placerade hos kommunledningen, att de genomsyrar hela kommunorganisationen samt att arbetet präglas av långsiktighet och helhetssyn anges som andra framgångsfaktorer.

Fördelarna av att kommunicera hållbarhetsarbetet

Eskilstuna kommun kommunicerar sitt hållbarhetsarbete genom en mängd olika kanaler. De använder internet, broschyrer och filmer. De kommunicerar även med invånarna genom att knacka dörr eller synas och informera i de offentliga rummen. Att Eskilstuna kommun använder olika kommunikationskanaler är viktigt ur demokratisynpunkt då det möjliggör att alla invånare har möjlighet att ta del av informationen. Att invånarna är medvetna om det arbete som sker inom kommunen samt är delaktiga i detta är viktigt för att de ska förstå och acceptera arbetet och de beslut kommunen tar.

Att invånarna är delaktiga samt att kommunen samarbetar med företag är nödvändigt för att kommunen ska kunna uppnå hållbar utveckling. Eskilstuna kommun kan inte själva uppnå hållbar utveckling utan är beroende av att invånare och företag deltar. Detta gör det viktigt för kommunen att kommunicera vad de gör inom hållbar utveckling. Kommunen kan minska miljöpåverkan från sin egen verksamhet inom en mängd olika områden och på så sätt föregå som gott exempel, vilket är viktigt för att invånare och företag ska vilja delta. En viktig del i detta är att det ska vara lätt att göra rätt och leva miljösamt. Detta kan kommunen påverka genom att bygga smarta system som bidrar till ett hållbarare samhälle som det optiska avfallssorteringssystemet.

Samarbeten med företag och andra kommuner skapar konkurrensfördelar och bidrar till att en hållbar utveckling för kommunterritoriet kan uppnås. Att samarbeta med andra företag är viktigt för att företagen ska bli bättre på miljö och själva få konkurrensfördelar av det. Dessa samarbeten är även viktiga om

kommunen i förlängningen vill skapa kluster av miljöföretag, ett grönt näringsliv och nya arbetstillfällen. Även samarbeten med andra kommuner har varit värdefulla i hållbarhetsarbetet för att få goda exempel och diskutera gemensamma problem. De kommunala samarbetena uppges även ha varit viktigt för att marknadsföra kommunen inom just miljö och hållbarhet och att kommunen har syns i olika sammanhang. Att synas både nationellt och internationellt är viktigt för att skapa en profil som "hållbar kommun". I marknadsföringen av Eskilstuna som "miljökommun" eller "hållbar kommun" är det även viktigt att invånarna delar bilden av kommunen. Detta tycks kommunen eftersträva då bilden av Eskilstuna i kommunens varumärkesplattform utgår från invånarnas bild av kommunen. För att uppnå hållbar utveckling är således kommunikation av kommunens hållbarhetsarbete viktigt.

Kommunens image och fördelar av att vara framstående inom hållbarhet

Att vara framstående inom miljö och hållbarhet innebär en konkurrensfördel för Eskilstuna kommun. Den tydliga profilen inom miljö och hållbarhet gör att kommunen får uppmärksamhet både nationellt och internationellt sett vilket är viktigt för att skapa en sådan profil. Det är även viktigt för att människor ska känna till att kommunen existerar samt dess profil. Profilen gör även att kommunen framstår som attraktiv och kan således bidra till att locka invånare, besökare och företag till kommunen. För att framstå som attraktiva och bidra till att fler känner till Eskilstuna kommun är deras varumärkesplattform en viktig tillgång.

Kommunen får även andra fördelar av hållbarhetsarbetet genom besparingar, ökad resurseffektivitet och genom att ta rätt beslut från början. Detta leder till både ekonomiska och miljömässiga vinster. Även resiliens har varit fördelaktigt då det gör att kommunen är mer förberedd och har större möjligheter om en kris eller dylikt skulle inträffa. Slutligen kan åtgärder inom hållbar utveckling ge positiva effekter inom andra områden. Att minska transporter är t.ex. positivt för både miljö och folkhälsa och en säker arbetsmiljö är fördelaktigt både ekonomiskt samt bidrar till folkhälsan. Listan på liknande exempel kan göras lång. Således får Eskilstuna kommun både ekologiska, ekonomiska och sociala fördelar av att sitta hållbarhetsarbete och att vara framstående inom området.

Avslutande reflektioner

För att besvara studiens syfte om vilka fördelar kommuner får genom att driva ett omfattande hållbarhetsarbete och om kommunikation, delaktighet och samverkan är viktiga delar i det är det möjligt att konkludera följande:

- Kommunikation och delaktighet av hållbarhetsarbetet är viktigt för att få förståelse och acceptans för kommunala beslut samt för att invånarna själva ska vilja delta i detta arbete.
- För att invånarna ska vilja och kunna delta i hållbarhetsarbetet är det viktigt att göra det lätt för dem att göra rätt val och att leva miljösmart.
- Kommunala samarbeten är viktiga för att kommuner ska komma vidare i hållbarhetsarbetet och nå framgång med det samt för att marknadsföra kommunen.
- Samarbeten med företag är viktigt för att även företagen ska bli bättre inom miljö och hållbarhet och själva få konkurrensfördelar av det.

- Att Eskilstuna kommun bedriver ett omfattande hållbarhetsarbete har tillsammans med att arbetet kommunicerats till invånare, företag och andra kommuner gjort att Eskilstuna kommun har fått en tydlig miljöprofil och betonas vara framstående inom hållbarhetsfrågor.
- Profilen som framstående inom hållbarhetsfrågor har tillsammans med att Eskilstuna kommun fått uppmärksamhet både nationellt och internationellt sett gjort att de fått konkurrensfördelar. Konkurrensfördelarna är viktiga för att locka företag och invånare till kommunen.
- Att jobba med hållbar utveckling gör att kommunen får olika typer av besparingar genom bl.a. effektivare resursanvändning.
- Hållbarhetsarbetet innebär framförallt att Eskilstuna kommun får bättre miljö, folkhälsa och ekonomi vilket är fördelaktigt i sig själv och bidrar till att kommunen framstår som attraktiv att bo eller verka i.

Sammantaget går att konstatera att både kommunikation, delaktighet och samarbeten är viktigt samt att Eskilstuna kommun har fått en mängd olika fördelar av att arbeta med hållbar utveckling.

Framtida forskning vore intressant framförallt inom två områden. Det första är att utveckla riktlinjer, rekommendationer och hållbarhetsindikatorer på lokal nivå för att förenkla för, och uppmuntra, fler kommuner att arbeta aktivt med hållbar utveckling. Det andra är att studera olika konkreta områden och åtgärder inom hållbar utveckling och vad dessa för fördelar för kommuner. Den nu genomförda studien är gjord på för övergripande nivå för att kunna besvara detta. Denna typ av studier kan bidra till en ökad förståelse för vilka fördelar kommuner får av att arbeta med hållbar utveckling.

Referenslista

- Alfredsson, Eva (red.), Kriström, B. & Ankarhem, M. (2006). *Sambällsekonomska aspekter och mått på hållbar utveckling*. Institutet för tillväxtpolitiska studier rapport A2006:009
- Allmendinger, Philip. (2009). *Planning Theory*. Chippenham och Eastbourne: Palgrave Macmillan
- Andersson, Roland. (1998). *Attraktiva städer. En samhällsekonomska analys*. Västerås: Byggeforskningsrådet
- Boverket. (2000). *13 utmaningar för den fysiska samhällsplaneringen- förslag till strategi*.
- Boverket. (2004). *Hållbara städer och tätorter i Sverige – förslag till strategi*. Karlskrona: Boverket internt
- Brottsförebyggande rådet. (2014). *Sök statistik över anmälda brott*. Hämtad 2014-05-20 från <http://statistik.bra.se/solwebb/action/index>
- Carson, Rachel. (1962). *Silent spring*. Boston: Houghton Mifflin
- Constanza, Robert. (1991). *Ecological Economies: the Science and Management of Sustainability*. New York: Colombia University Press
- Daly, Herman Edward. (1990). 'Toward some operational principles of sustainable development'. *Ecological Economies*, 2, 1-6
- Denscombe, Martyn. (2000). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur
- Det Naturliga Steget. (2014a). *Metodiken*. Hämtad 2014-05-02 från <http://www.naturalstep.org/sv/sweden/metodiken>
- Det Naturliga Steget. (2014b). *Hållbarhetsprinciperna*. Hämtad 2014-05-02 från <http://www.thenaturalstep.org/sv/sweden/hallbarhetsprinciperna>
- Dryzek, John. (1990). *Discursive Democracy. Politics, Policy and Political Science*. Cambridge: Cambridge University Press. I: Allmendinger, Philip (2009).
- Ek, Richard. & Hultman, J. (2007). 'Produktgörandet av platser. En introduktion'. I: Ek, Richard. & Hultman, J. (red.). (2007). *Plats som produkt*. (s. 13-36). Pozkal: Studentlitteratur
- Energimyndigheten. (2013). *Vad är uthållig kommun?*. Hämtad 2014-05-09 från <http://www.energimyndigheten.se/Offentlig-sektor/uthallig-kommun/Vad-ar-Uthallig-kommun/>
- Esaiasson, Peter, Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2004). *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Eskilstuna kommun. (2002). *Eskilstuna kommuns politik för hållbar utveckling. Handlingsprogram med miljö- och folkhälsomål*. Hämtad 2014-04-20 från <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/35262/Politik%20för%20hu.pdf?epslanguage=sv>
- Eskilstuna kommun. (2006). *Naturvårdsplan för Eskilstuna kommun*. Hämtad 2014-05-02 från <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/35294/Naturvårdsplan.pdf?epslanguage=sv>
- Eskilstuna kommun. (2012a). *Handlingsplan 2012–2015 för förorenade områden i Eskilstuna kommun*. Hämtad 2014-05-03 från <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/135097/Handlingsplan%20för%20förorenade%20områden%20%202012-05-24.pdf?epslanguage=sv>
- Eskilstuna kommun. (2012b). *Eskilstunas klimatplan. Så skapar vi en hållbar utveckling*. Hämtad 2014-05-06 från http://www.eskilstuna.se/PageFiles/193374/Eskilstunakommuns_klimatplan_populärversion.pdf?epslanguage=sv

- Eskilstuna kommun. (2012c). *Trafikeplan för Eskilstuna kommun*. Hämtad 2014-05-12 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Bygga-bo-och-miljo/Stadsplanering-och-byggande/Planera/Trafikplanering/Trafikplan/>
- Eskilstuna kommun. (2013a). *Omställning pågår! 150 stora och små steg i riktning mot det hållbara Eskilstuna*. Hämtad 2014-04-25 från <http://www.eskilstuna.se/Global/MRF/Omställning%20pagar.pdf>
- Eskilstuna kommun. (2013b). *Cykelplan för Eskilstuna kommun*. Hämtad 2014-05-12 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Trafik-och-infrastruktur/Buss-flyg-och-tag/Cykla/Cykelplan/>
- Eskilstuna kommun. (2013c). *Eskilstuna kommuns anfallsplan med mål och åtaganden 2013-2017*. Hämtad 2014-05-15 från <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/209098/Eskilstuna%20kommuns%20Avfallsplan%202013%20-%202017.pdf?epslanguage=sv>
- Eskilstuna kommun. (2013d). *Del 4: Miljökonsekvensbeskrivning planförslag översiktsplan 2030. Antagandehandling*. Hämtad 2014-05-15 från <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/44707/Del%204%20Miljökonsekvensbeskrivning.pdf>
- Eskilstuna kommun. (2013e). *Dokumentation från resiliensworkshop i Eskilstuna kommun 11-12 februari 2013*. Hämtad 2014-05-17 från http://www.eskilstuna.se/PageFiles/243177/Eskilstuna_Resiliensanalys_2013.pdf?epslanguage=sv
- Eskilstuna kommun. (2013f). *På spaning efter jämställdheten. Handlingsplan 2011-2015*. Hämtad 2014-05-24 från <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/225163/På%20spaning%20efter%20jämställdheten%20Kort%202013%20original.pdf?epslanguage=sv>
- Eskilstuna kommun. (2014a) *Hållbar utveckling*. Hämtad 2014-04-05 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Kvalitet-och-utveckling/Hallbar-utveckling/>
- Eskilstuna kommun. (2014b). *Vad menas med hållbar utveckling?* Hämtad 2014-04-05 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Kvalitet-och-utveckling/Hallbar-utveckling/Hallbar-utveckling1/>
- Eskilstuna kommun. (2014c). *Miljö och klimat*. Hämtad 2014-04-05 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Bygga-bo-och-miljo/Miljo/>
- Eskilstuna kommun. (2014d). *Historien om Fristaden*. Hämtad 2014-05-13 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Styrande-dokument/Planering-pa-lang-sikt/Vision-2020/Historien-om-Fristaden/>
- Eskilstuna kommun. (2014e). *Vision Eskilstuna - den stolta Fristaden*. Hämtad 2014-05-14 från <http://www.eskilstuna.se/vision>
- Eskilstuna kommun. (2014f). *HBT-arbete*. Hämtad 2014-05-16 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Kvalitet-och-utveckling/Demokrati/HBT-arbete/>
- Eskilstuna kommun. (2014g). *Hur vill vi att staden ska växa?* Hämtad 2014-05-18 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Bygga-bo-och-miljo/Stadsplanering-och-byggande/Planera/Oversiktsplanering/Eskilstuna-kommuns-oversiktsplan/Forslag-till-ny-oversiktsplan/Del-2-Grunddrag-i-mark-och-vattenanvandning/Framtida-stadsstruktur/>
- Eskilstuna kommun. (2014h). *Mål för den fysiska planeringen*. Hämtad 2014-05-18 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Bygga-bo-och-miljo/Stadsplanering-och-byggande/Planera/Oversiktsplanering/Eskilstuna-kommuns->

- [oversiktsplan/Forslag-till-ny-oversiktsplan/Del-1-Utgangspunkter-och-strategier/Mal-for-den-fysiska-planeringen/](#)
- Eskilstuna kommun. (2014i). *Transporter*. Hämtad 2014-05-18 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Bygga-bo-och-miljo/Stadsplanering-och-byggande/Planera/Oversiktsplanering/Eskilstuna-kommuns-oversiktsplan/Forslag-till-ny-oversiktsplan/Del-2-Grunddrag-i-mark-och-vattenanvandning/Transporter/>
- Eskilstuna kommun. (2014j). *Spaden*. Hämtad 2014-05-21 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Bygga-bo-och-miljo/Stadsplanering-och-byggande/Projekt/Spaden/>
- Eskilstuna kommun. (2014k). *Hur vill vi att staden ska växa?* Hämtad 2014-05-18 från <http://www.eskilstuna.se/sv/Bygga-bo-och-miljo/Stadsplanering-och-byggande/Planera/Oversiktsplanering/Eskilstuna-kommuns-oversiktsplan/Forslag-till-ny-oversiktsplan/Del-2-Grunddrag-i-mark-och-vattenanvandning/Framtida-stadsstruktur/>
- Eskilstuna kommun & Eskilstuna marknadsföring. (2013). *Varumärkesplattform Eskilstuna 2013*. Hämtad 2014-05-19 från <http://varumarketeskilstuna.se/wp-content/uploads/2013/12/VarumärkesplattformEskilstuna.pdf>
- Gustafsson, Sara & Hjelm, O. (2011). *Strategiskt och verkningsfullt? Ledningsverktygs bidrag till kommuners hållbarhetsarbete*. Centrum för kommunstrategiska studier vid Linköpings Universitet. Rapport 2011:4
- Healey, Patsy. (1992). 'Planning through Debate: The Communicative Turn in Planning Theory', *The Town Planning Review*, 63 (2), 143-162
- Healey, Patsy. (1996). 'The Communicative Turn in Planning Theory and Its Implications for Spatial Strategy Formulation', *Environment and Planning B: Planning and Design*, 23, 217-34. I: Allmendinger, Philip. (2009).
- Hermelin, Brita. (2005). 'Samhällsplaneringen och dess praktik i förändring'. I: Forsberg, Gunnel. (red). (2005). *Planeringens utmaningar och tillämpningar*. (s. 306-316). Kristianstad: Uppsala Publishing House AB
- Hilding-Rydevik, Tuija, Clement, K., Bradley, K. & Hansen, M. (2004). *Tools for Sustainable Development: Experiences and Prospects*. Report 2004:4. Stockholm: Nordregio.
- Hållbarhetsrådet. (2006). *Gör din kommun hållbar! Till dig som vill få en introduktion till lokala verktyg och arbetsmetoder för hållbar utveckling*. Umeå: Tryckeri City
- Internationella Miljöinstitutet. (2011). *Hållbar lokal utveckling i Tjörns kommun*. Lund: International Institute for Industrial Environmental Economics
- Jørgensen, Erika. (2004). *Hållbar utveckling, samhällsstruktur och kommunal identitet. En jämförelse mellan Västervik och Varberg*. Lund: Sociologiska institutionen vid Lunds universitet
- Kavaratzis, Michalis & Ashworth, G. (2008). 'Place marketing: how did we get here and where are we going?' *Journal of Place Management and Development*, 1 (2), 150-165
- Khakee, Abdul. (2000). *Samhällsplanering*. Malmö: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar. (1989). 'To Validate is to Question'. I: Kvale, Steinar. (red). (1989). *Issues of Validity in Qualitative Research* (s. 73-92). Lund: Studentlitteratur
- Liljenfeldt, Johanna & Kesitalo, C. (2011). *Kriterier och indikatorer på hållbar utveckling: exempel från teori och praktik*. CERUM Report Nr 27/2011.
- Nationalencyklopedin. (2014a). *Eskilstuna*. Hämtad 2014-04-16 från <http://www.ne.se/eskilstuna/164424>

- Nationalencyklopedin. (2014b). *Eskilstuna*. Hämtad 2014-04-16 från <http://www.ne.se/eskilstuna/164431>
- Nationalencyklopedin. (2014c). *Identitet*. Hämtad 2014-05-05 från <http://www.ne.se/identitet/209858>
- Naturvårdsverket. (2013). *Miljö kvalitetsmålen*. Hämtad 2014-05-05 från <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhället/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/>
- Naturvårdsverket. (2014). *Miljömål*. Hämtad 2014-05-05 från <http://www.miljomal.se>
- Nutek (Närings- och teknikutvecklingsverket). (2006). *Verktyg för hållbar regional utveckling. Stöd och tips för ett lyckat förändringsarbete*. Rapport 2006:11 Stockholm: Elanders Tofters
- Olsson, Jan. (2005). 'Hållbar utveckling underifrån?'. I: Olsson, Jan. (red.). (2005). *Hållbar utveckling underifrån? Lokala politiska processer och etiska vägval*. (s. 11-27). Riga: Nya Doxa
- Pettersson, Conny. (2005). 'Förenta Nationernas idé om hållbar utveckling'. I: Olsson, Jan. (red.). (2005). *Hållbar utveckling underifrån? Lokala politiska processer och etiska vägval*. (s. 67-79). Riga: Nya Doxa
- Pierce, David, Markandya, A. & Barbier, E. (1989). *Bluebriant for a Green Economy*. Earthscan, London
- Putnam, Robert David. (1996). *Den fungerande demokratin. Medborgarnas rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag
- Regeringen. (2006). *Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling*. Skrivelse 2005/06:126. Hämtad 2014-05-05 från <http://www.government.se/content/1/c6/06/06/92/5ff0d494.pdf>
- Ryen, Anne. (2004). *Kvalitativ intervju - från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber AB
- Salomonsson, Anders. (1996). 'Regionaliteten som problem.' I: Idvall, Markus & Salomonsson, A. (red.). (1996). *Att skapa en region – om identitet och territorium*. (s. 13-20). NordREFO Rapport 1996:1
- SCB (Statistiska centralbyrån). (2009). *Eskilstuna Kommunfakta*. Hämtad 2014-04-15 https://www.h5.scb.se/kommunfakta/k_frame.htm
- SCB (Statistiska centralbyrån). (2014). *Statistikdatabasen*. Hämtad 2014-04-15 från <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistikdatabasen/>
- SJ (Statens järnvägar). (2014). *Köp resa*. Hämtad 2014-05-13 från www.sj.se
- Solberg Søilen, Klaus & Huber, S. (2006). *20 svenska fallstudier för små och medelstora företag. Pedagogik och vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Starrin, Bengt & Renck, B. (1996). 'Den kvalitativa intervjun'. I: Svensson, Per-Gunnar och Starrin, B. (red.). (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. (s. 52-78). Lund: Studentlitteratur
- Statens folkhälsoinstitut. (2014). *Sveriges elva folkhälsomål*. Hämtad 2014-05-15 från http://hk.wd6.se/UserFiles/Om_Hedemora_kommun/Folkhalsoarbete/Folkhalsomal.pdf
- Stockholm Resilience Centre. (2008). *Vad är resiliens?* Hämtad 2014-05-02 från <http://www.stockholmresilience.org/21/hem/forskning/vad-ar-resiliens.html>
- Svedin, Uno. (1992). 'The Challenge of the Societal Dimension to Environmental Issues: A Swedish Research Response'. I: Svedin, Uno & Hägerhäll-Aniansson, B. (red.). (1992). *Society and the Environment*. (s. 287-311). Dordrecht: Kluwer

- Svensson, Per-Gunnar. (1996). 'Förståelse, trovärdighet eller validitet?' I:
Svensson, Per-Gunnar & Starrin, B. (red). (1996). *Kvalitativa studier i teori
och praktik*. (s. 209-227). Lund: Studentlitteratur
- Sveriges Ekokommuner. (2014). *Mål och stadgar*. Hämtad 2014-05-09 från
<http://www.sekom.se/index.php/om-sekom/mal-och-stadgar>
- Sweden Green Building Council. (2014). *Miljöbyggnad – ett snabbväxande*
- Syssner, Josefina. (2012). *Världens bästa plats? Platsmarknadsföring, maket och
medborgarskap*. Falun: Nordic Academic Press
system för svenska förhållanden. Hämtad 2014-05-20 från
<http://www.sgbc.se/certifieringssystem/miljobyggnad>
- UNCED (United Nations Conference on Environment and Development).
(1992). *Agenda 21*. Hämtad 2014-04-20 från
<http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&nr=23&type=400>
- UNDP (United Nations Development Programme). (2014). *Millenniemalet är
världens löfte till de fattiga*. Hämtad 2014-05-05 från
<http://www.millenniemalet.nu/malen-2/>
- Världshälsoorganisationen. (1999). *Hälsa 21- Hälsa för alla på 2000-talet. En
introduktion*. Hämtad 2014-05-03 från
<http://folkhalsostämman.se/PageFiles/3162/h21.pdf>
- Världskommissionen för miljö och utveckling. Hägerhäll, Bertil (red). (1989).
Vår gemensamma framtid. Stockholm: Prisma/Tiden
- Wheeler, Stephen Maxwell. (2004). *Planning for sustainability. Creating liveable,
equitable, and ecological communities*. Cornwall: Routledge
- Wärneryd, Olof, Hallin, P-O. & Hultman, J. (2002). *Hållbar utveckling. Om kris
och omställning i stad och samhälle*. Lund: Studentlitteratur

Lagar och förordningar

- SFS (svensk författningssamling) 1998:808. *Miljöbalk*. Stockholm:
Miljödepartementet
- SFS (svensk författningssamling) 2010:900. *Plan- och Bygglag*. Stockholm:
Socialdepartementet

Tidningsartiklar

- Dagens Nyheter. (2012). *Det här är Sveriges bästa miljökommun*. Hämtad 2014-04-
05 från [http://www.dn.se/ekonomi/det-har-ar-sveriges-basta-
miljokommun/](http://www.dn.se/ekonomi/det-har-ar-sveriges-basta-miljokommun/)
- MiljöAktuellt. (2013). *De kan bli Sveriges Miljöbästa kommun 2013*. Hämtad 2014-
04-05 från [http://miljoaktuellt.idg.se/2.1845/1.513944/de-kan-bli-
sveriges-miljobasta-kommun-2013](http://miljoaktuellt.idg.se/2.1845/1.513944/de-kan-bli-sveriges-miljobasta-kommun-2013)
- MiljöAktuellt. (2014). *Kommunranking 2013*. Hämtad 2014-04-05 från
<http://www.kommunranking.se/>
- Offerman, Catrin. (2014). 'Världens miljösmartaste industristad'. I
Miljö&Utveckling. 26:2

Intervjuer

- Intervju 1. (2014-04-23). Miljö- och samhällsbyggnadsdirektör, Eskilstuna
kommun
- Intervju 2. (2014-05-06). Kommunstrateg, Eskilstuna kommun
- Intervju 3. (2014-05-08). Översiktsplanerare, Eskilstuna kommun

Bilagor

Information till informanter

Denna intervju ingår som en del av min kandidatuppsats i samhällsplanering vid Lunds universitet. Uppsatsen behandlar hur ett strategiskt arbete med hållbar utveckling kan bidra till kommunens utveckling och förbättringsarbete samt om kommuner kan få fördelar av att arbeta strategiskt med hållbar utveckling. I uppsatsen använder jag Eskilstuna kommun som fallstudie för att belysa hur strategiskt hållbarhetsarbete kan bidra till kommunens fortsatta utveckling.

Jag tar i uppsatsen utgångspunkt i att ett strategiskt arbete med hållbar utveckling kan ge kommunen fördelar inom olika områden. Exempelvis kan satsningar på kollektivtrafik minska bilanvändandet, vilket leder till renare luft och miljö samt en mer attraktiv stadsmiljö och bättre hälsa för kommunens invånare. På samma sätt skulle ökat samarbete med invånare och företag i hållbarhetsfrågor kunna leda till ett ökat deltagande i politiska processer och större samhällsengagemang. Min utgångspunkt är att kommunen således kan få både direkta och indirekta fördelar av hållbarhetsarbete.

I hållbar utveckling inkluderar jag de tre dimensionerna ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling. Även det mer renodlade miljöarbetet inkluderas här i termen hållbar utveckling. Begreppen ”arbete med hållbar utveckling” och ”hållbarhetsarbete” används i intervjufrågorna synonymt. Frågorna behandlar bara det hållbarhetsarbete som kommunen bedriver utåt för det geografiska området Eskilstuna kommun och inte det hållbarhetsarbete som sker inom kommunens egen organisation och verksamhet.

Intervju 1

Intervju 1 genomfördes 2014-04-23 med miljö- och samhällsbyggnadsdirektören på Eskilstuna kommun. Vid intervjun ställdes följande frågor:

Bakgrund

- Beskriv kortfattat vad du har för utbildning och bakgrund.
- Hur länge har du arbetat inom Eskilstuna kommun?
- Primära arbetsuppgifter eller ansvarsområden inom Eskilstuna kommun?
- Är du personligen intresserad av och/eller engagerad i miljö- och hållbarhetsarbetet inom kommunen?

Kortfattat kring hållbar utveckling

- Hur kommer det sig att Eskilstuna kommun började arbeta mer strategiskt kring hållbar utveckling?
- Kan du beskriva kortfattat vad Eskilstuna kommun gör inom ramen för hållbar utveckling?
- Vad har ni för övergripande målsättning för arbetet med miljö och hållbar utveckling?

- Vilken attityd finns hos kommunens tjänstemän och politiker till hållbar utveckling och att arbeta kring dessa frågor? Vet politiker och tjänstemän vad hållbar utveckling mer konkret innebär?
- Hur ses arbetet med hållbar utveckling generellt inom kommunen? Problem/möjlighet?
- Hur upplever du att arbetet med hållbar utveckling hittills har fungerat?
- Vad tror du är viktigt för ett framgångsrikt hållbarhetsarbete?

Fördelar av Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete

- Anser du att kommunens arbete med hållbar utveckling bidrar positivt till kommunens fortsatta utveckling? På vilket sätt?
- Är hållbarhetsarbetet viktigt för att kommunen ska fortsätta utvecklas? Varför?
- Vad upplever du att arbetet med hållbar utveckling återför till kommunen? Vilka fördelar får kommunen av att arbeta med hållbar utveckling? Hur bidrar arbetet med hållbar utveckling positivt till andra områden (t.ex. insatser på renare miljö bidrar positivt till invånarnas hälsa)?

Övriga frågor kring Eskilstuna kommuns arbete med hållbar utveckling

- Hur kommer det sig att de miljöstrategiska frågorna är placerade på allra högsta nivå i kommunen? Varför är det viktigt för kommunens hållbarhetsarbete?
- På Eskilstuna kommuns hemsida står att ”Tanken på att skapa en hållbar framtid genomsyrar allt vi gör”. Kan du förklara vad som avses med det och ge exempel på hur det fungerar i praktiken? Fungerar det?
- Varför har Eskilstuna kommun valt att fokusera på de ekologiska och sociala dimensionerna av hållbar utveckling? Varför anses dessa vara viktigast?
- Har arbetet med miljö och hållbar utveckling inneburit några förändringar inom organisationen? Har tankesätt och attityder hos politiker och tjänstemän förändrats? Har kommunens arbetssätt kring miljö- och hållbarhetsfrågor förändrats?
- Hur följs arbetet med hållbar utveckling upp? Är målet att det ska följas upp? Anses uppföljning vara viktigt? Finns det saker som förhindrar att det sker i praktiken?
- Upplever du att det finns krav på Eskilstuna kommun att arbeta med hållbar utveckling? Vilka då och varifrån kommer de?

Intervju 2

Intervju 2 genomfördes 2014-05-06 med en kommundirektör på Eskilstuna kommun. Vid intervjun ställdes följande frågor:

Bakgrund

- Beskriv kortfattat vad du har för utbildning och bakgrund.
- Hur länge har du arbetat inom Eskilstuna kommun?
- Primära arbetsuppgifter eller ansvarsområden inom Eskilstuna kommun?

- Är du personligen intresserad av och/eller engagerad i miljö- och hållbarhetsarbetet inom kommunen?

Kortfattat kring hållbar utveckling

- Hur kommer det sig att Eskilstuna kommun började arbeta mer strategiskt kring hållbar utveckling?
- Kan du beskriva kortfattat vad Eskilstuna kommun gör inom ramen för hållbar utveckling?
- Vad har ni för övergripande målsättning för arbetet med miljö och hållbar utveckling?
- Vilken attityd finns hos kommunens tjänstemän och politiker till hållbar utveckling och att arbeta kring dessa frågor? Vet politiker och tjänstemän vad hållbar utveckling mer konkret innebär?
- Hur ses arbetet med hållbar utveckling generellt inom kommunen? Problem/möjlighet?
- Hur upplever du att arbetet med hållbar utveckling hittills har fungerat?
- Vad tror du är viktigt för ett framgångsrikt hållbarhetsarbete?

Kommunikation och delaktighet

- Hur kommuniceras arbetet med hållbar utveckling och miljö till kommunens invånare?
- Vilken respons har ni fått från invånarna på det arbete ni bedriver kring miljö och hållbar utveckling? Vad tycker de om arbetet som pågår?
- Hur samarbetar kommunen med andra aktörer (t.ex. organisationer, företag, invånare etc) för att uppnå hållbar utveckling?
- Hur tror ni att kommunikationen av ert hållbarhetsarbete till invånarna och andra aktörer bidrar till resultatet av arbetet med hållbar utveckling?
- Upplever du att de flesta invånare i kommunen känner till det arbete med miljö och hållbar utveckling som kommunen driver? Vad har de i så fall generellt för inställning till det?
- Hur tror ni att ert arbete med miljö och hållbar utveckling bidrar till människors upplevelse och bild av Eskilstuna kommun?
- Tror du att denna bild av Eskilstuna påverkar människors och företags vilja att flytta till, lokalisera sig eller verka inom kommunen? Varför/varför inte?

Fördelar av Eskilstuna kommuns hållbarhetsarbete

- Anser du att kommunens arbete med hållbar utveckling bidrar positivt till kommunens fortsatta utveckling? På vilket sätt?
- Är hållbarhetsarbetet viktigt för att kommunen ska fortsätta utvecklas? Varför?
- Vad upplever du att arbetet med hållbar utveckling återför till kommunen? Vilka fördelar får kommunen av att arbeta med hållbar utveckling? Hur bidrar arbetet med hållbar utveckling positivt till andra områden (t.ex. insatser på renare miljö bidrar positivt till invånarnas hälsa)?

Intervju 3

Intervju 3 genomfördes 2014-05-08 med en översiktsplanerare på Eskilstuna kommun. Vid intervjun ställdes följande frågor:

Bakgrund

- Beskriv kortfattat vad du har för utbildning och bakgrund.
- Hur länge har du arbetat inom Eskilstuna kommun?
- Primära arbetsuppgifter eller ansvarsområden inom Eskilstuna kommun?
- Är du personligen intresserad av och/eller engagerad i miljö- och hållbarhetsarbetet inom kommunen?

Hållbar utveckling i planering

- När började Eskilstuna kommun arbeta mer konsekvent med hållbar utveckling i planeringssammanhang?
- Attityd till hållbar utveckling och att arbeta kring dessa frågor hos de tjänstemän som arbetar med samhällsplanering? Vet de vad hållbar utveckling innebär?
- Hur upplever du att det hittills har fungerat att arbeta med hållbar utveckling i översiktsplanering?
- Hur ser du på att arbeta med hållbar utveckling inom samhällsplanering? Svårigheter? Möjligheter?
- Är det viktigt att arbeta med och få in hållbar utveckling i samhällsplaneringen? Varför/varför inte?
- Hur arbetar Eskilstuna kommun med hållbar utveckling i samhällsplanering? Vilka dokument? Vilka inom samhällsplanering arbetar med hållbar utveckling?
- Hur konkretiseras de övergripande målen kring hållbar utveckling i kommunens samhällsplanering (t.ex. översiktsplan, fördjupad översiktsplan)?
- Följer hållbar utveckling med hela vägen från översiktlig till mer detaljerad planering? Anses detta vara viktigt?
- Hur fungerar översiktsplanen som styrdokument för arbetet med hållbar utveckling? Problem/möjligheter?
- Hur arbetade Eskilstuna kommun med att väva in hållbar utveckling i er nya översiktsplan? Arbetsgrupper? Fanns hållbar utveckling med från början eller när kom det in i processen?
- Hur arbetar ni kring delaktighet i planprocesser? Anser ni att delaktighet är viktigt? Vilka problem/svårigheter/möjligheter finns med att få invånarna delaktiga i planeringen?